

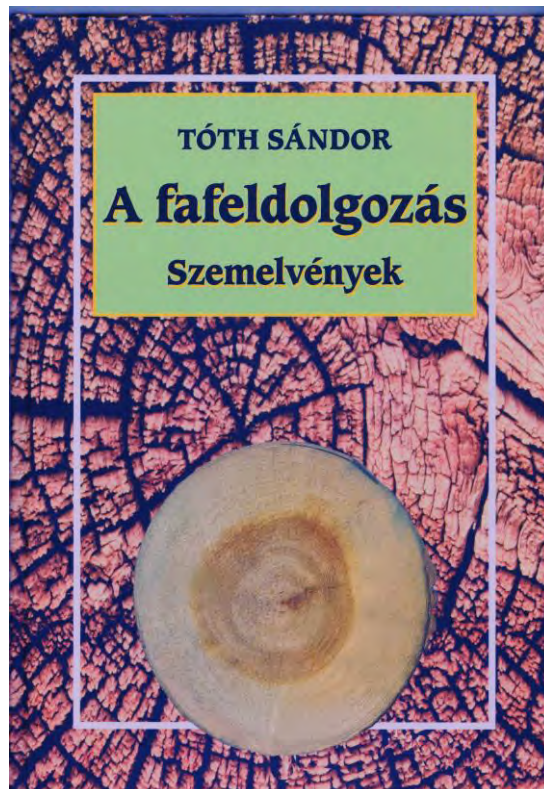
Tóth Sándor László

A fafeldolgozás története III.

Szemelvények a fafeldolgozás 19., 20.századi
történetéből

1

Erdőből a fát, fából a bútort

Bevezetés

1. Asztalosság, asztalosok
 - 1.1. Albertfalvi asztalosok
 - 1.2. Újpesti asztalos dinasztiák
2. Fűrészüzemek
 - 2.1. Belistyei fűrész
 - 2.2. Szegedi fűrészesek
3. Favázás repülőgépek gyára
4. Zarzetzky Gyufagyár
5. Bútorgyártás
 - 5.1. Mahunka Imre és gyára
 - 5.2. Thék Endre és gyára
 - 5.3. Hajlított bútorok gyártása
 - 5.4. Agria Bútorgyár
6. Fordulópontok, visszatekintés
7. Faiparos emlékhelyek, emlékek

BEVEZETÉS

Már az előző könyveimből (A fafeldolgozás 1945 előtt. A fafeldolgozás 1945 után (1946-2000) készültek rövidített, internetes változatok, amelyek 2000-ben, majd 2007-ben a MTESZ (Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége) honlapján a faipart, a fafeldolgozást képviselték és ,,,,,,,,,,,,,,,-ben a FAGOSZ Fatáj-online-ben is megjelentek. Most a harmadik szakmatörténeti könyvem (A fafeldolgozás. Szemelvények, 2022) megjelenése után elkészült ennek rövidített, inkább képes, mint szöveges, internetre szánt összeállítása.

A Soproni Egyetemen tartott szakmatörténeti előadásom végén említést tettem könyveim elérhetőségéről. Amikor viszont ezek internetes változatát közöltem, többen érdeklődtek: felírták címét, helyét.

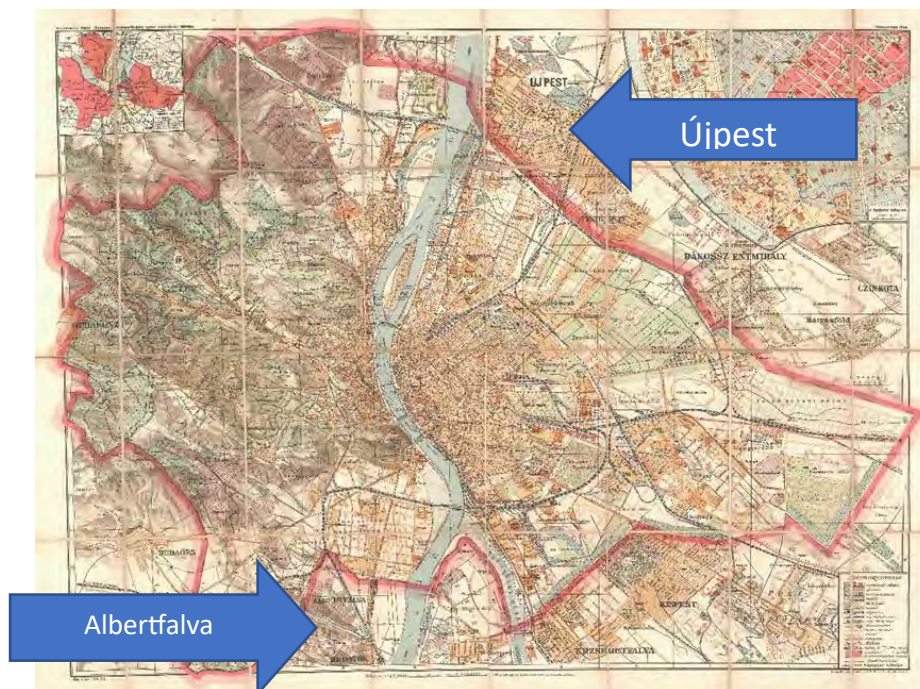
Remélhetőleg, a fafeldolgozás korábbi kötetei (1999, 2001) után a jelen, harmadik könyv (2022) rövidítése teszi teljessé a hazai fafeldolgozás általános- és üzem történetének időarányos feldolgozását, leírását.

SZEMELVÉNYEK I.

19 ÉS 20. SZÁZAD

1. ASZTALOSSÁG, ASZTALOSOK

Az országban minden nagyobb településen voltak asztalosok, működtek asztalos műhelyek. A 19. és 20. században főváros környékén két asztalosközpont alakult ki: délen az albertfalvi, északon az újpesti. Itt élt, dolgozott a település lakosaihoz képest a legtöbb asztalos. Ez a kézműves mesterségbeli tudás apáról fiúra szállt több generációs dinasztiákat alkotva. Albertfalva ma a főváros Újbudának nevezett XI. kerületének része, míg Újpest maga a IV. kerület

1.ábra. Albertfalva és Újpest a főváros 1900 körüli térképén

Míg a 19. és 20. század fordulóján az 50 ezres lélekszámú Újpest városi rangra emelkedett, addig a 700-800 fős Albertfalva megmaradt községnek

1.1. Albertfalvi asztalosok

Albertfalván őriznek egy furnérozott céhládát, amely 1852-ben Stróbl József asztalosmester műhelyében készült.

1. ábra. Egy korabeli albertfalvi asztalos

A 19. század vége felé Albertfalván közel 100 asztalos tevékenykedett, míg az 1948. évi államosítás után már csak két asztalosról tudunk: Prüller Istvánról, aki Pálosra magyarította vezetéknevét és Schipeck Imréről, az Artex Külkereskedő cég beszállítójáról. Herbert Hoover amerikai elnöknek Prüller, Reza Pahlavi iráni sahnak pedig Schipeck is szállított bútort.

2. ábra. Stróbl Péter asztalosmester családja és műhelyének dolgozói (2010)

A sokgenerációs albertfalvi asztalosok kiemelkedő személyisége volt Mahunka Imre, aki vándorlásai után a pesti Józsefvárosban alapított műhelyt, amit bútorgyárrá bővített. Életéről és munkásságáról az 5.1. fejezetben írunk.

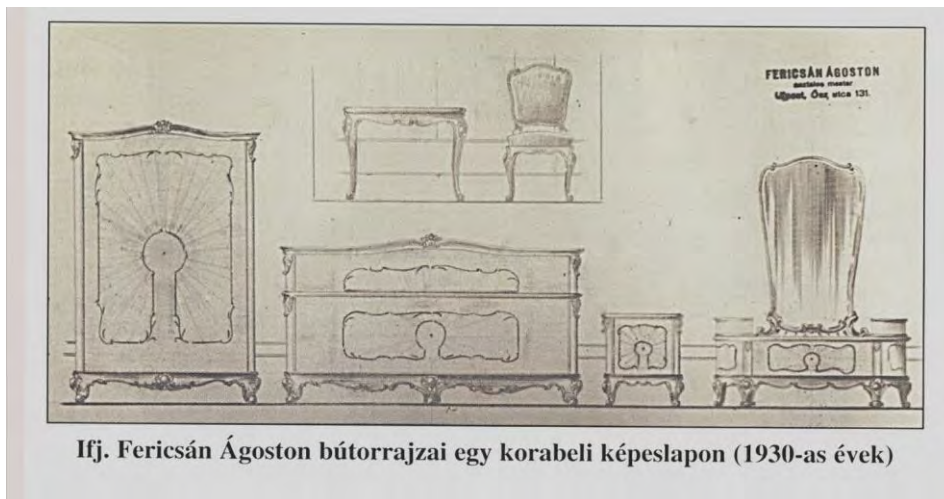
1.2. Újpesti asztalosság

Újpestet már a 19. század első felében az „amerikás fejlődés” jellemezte, amihez számos letelepedési-, és adókedvezmény járult. Az 1910-es években 230 asztalosmester működött a városban. Az 1930-as években már 390 asztalosról tudunk.

A legjobban hozzáférhető dokumentumokból a sokgenerációs Fericsán és a Kálmán asztalos dinasztiák történetét ismerjük.

A Fericsán család történetét Fericsán Kálmán testnevelő tanár, oktatáskutató dolgozta fel. Id. Fericsán József tímár a 19. század második felében költözött Újpestre. Leszármazottjaiból 12 asztalos, asztalosmester került ki, akik a település déli részén az Árpád út – vasúti töltés- remiz (villamos kocsiszín) által határolt háromszögben; a Virág, Mária, Tavasz, Nyár, Ősz, Tél és Rózsa utcákban működtettek műhelyeket, üzemeket.

Legnagyobb műhelyük az Ősz utca 131-ben ifj. Fericsán Ágoston és ifj. Fericsán György által vezetett üzem az 1940-es években kétszintes épületben működött, korszerű gépekkel, külön fafaragó műhellyel rendelkezett.

3. ábra. Ifj. Fericsán Ágoston bútorrajza

A Kálmán család alapítója id. Kálmán István a Deák Ferenc utcában fejlesztette műhelyét az 1930-as években, ahol a 25 -30 fővel dolgozott, saját fafaragó- és intarziakészítő műhellyel rendelkezett. Fia, Kálmán Imre tovább folytatta az asztalosságot, unokája Kálmán István ifj. már faipari technikus, mérnök-tanár lett,

mint ahogy dédunokája Kálmán Attila is faipari mérnök. A Kálmán négygenerációs asztalos család alapításának 100. évfordulóját 2013-ban ünnepelték meg. Az alapító, Kálmán István bútortervezője minden komolyabb vevőnek látványtervet készített.

4. ábra. Kálmán István ajánlati rajza (1960-as évek)

2. FŰRÉSZÜZEMEK

Az erdőben gazdag történelmi Magyarországon számos fűrészüzem működött. A legnagyobbak a Dráva menti Belistyeén, ill. Szegeden működtek családi vállalkozásban.

2.1. Belistyei fűrészüzem

Guttman Henrik módos kanizsai kereskedő 1884-ben alapította meg hatalmas fűrészüzemét a Verőce megyei Belistyeén (ma Horvátország) 500 munkással 5 gőzgéppel. Itt a 19. és 20. század fordulóján 3000 munkással dolgozott, 180 db 1600 lóerejű famegmunkáló gépet és 20 gőzkazánt működtettek. Az 1930-as évek végére a fűrésztelep mellett parkettagyár, tanningyár, falepárló telep, hordógyár, vagongyár, vasöntöde létesült.

2.2. Szegedi fűrészszek

Az alföldi városba már a középkortól kezdve Máramaros, Kárpátalja felől a Tiszán és a Maroson úsztatták le az építkezéshez szükséges faanyagot és a városban dolgozták fel. Az egyik legjelentősebb vállalkozás a Lippai család nevéhez fűződik, amely 8-keretfűrészszek üzemét is működtetett Újszegeden. A történetet a család leszármazottja Felletár Zsolt és Segesvári László dolgozták fel könyvükben.

5. ábra. Lippai fűrészárugyár üzemcsarnoka az 1930-as években

Figyelemre érdemes a Lippai Gőzfűrészgyár Rt. „beszélő” részvénye, amely jól tükrözi a vállalkozás sok lábón állását; a fűrészüzem mellett malmot, falepárlót stb. működtettek

6. ábra. A Lippai fűrészárugyár és malom részvénye. Jobb oldalon stilizált gatter, alatta fűrészáru

3. FAVÁZAS REPÜLŐGÉPEK GYÁRA

MAGYAR REPÜLŐGÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

TELEFON: 109-80 ÉS 110-76.
OSZTRÁK POSTATAKARÉKPÉNZTÁR 156048 SZ.
MAGYAR POSTATAKARÉKPÉNZTÁR 37414 -

U.F.A.G.

TÁVIRATI-CZIM: „UFAG” BUDAPEST
LEVÉLCZIM: BUDAPEST, POSTAHIVATAL 112
VASUTI CZIM: DÉLI VASÚTI ÁLLOMÁS BUDAFOK

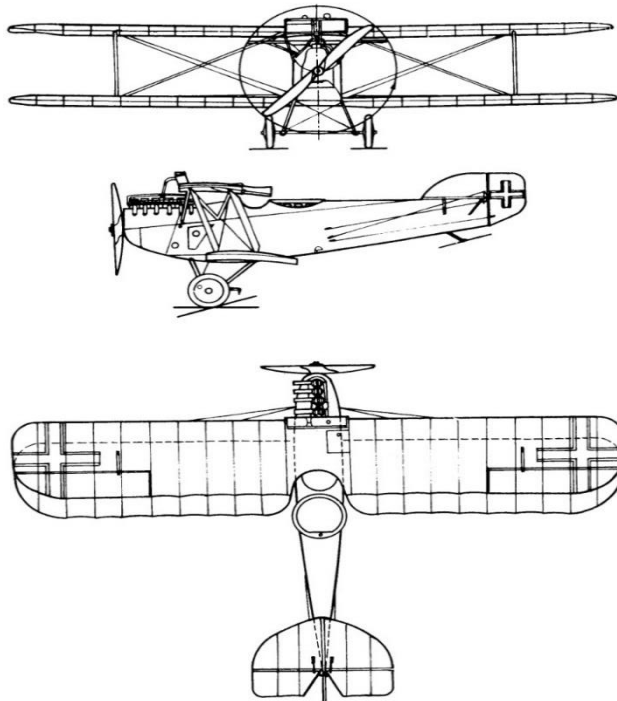
BUDAPEST-ALBERTFALVA 1917. augusztus 1.

8

7. ábra. MARE- UFAG levélfejléce

Az első világháború kezdetétől a főváros közelében létesültek a repülőgépgyárak. Ezek között is a legjelentősebb a Duna melletti Albertfalván a MARE (Magyar Repülőgépgyár), akkor ismertebb nevén az UFAG (Ungarische Flugzeugwerke). Az albertfalvai gyár munkásainak száma a háború végére elérte az 1700 főt, 1914 és 1918 között 1567 favázás repülőgépet gyártottak.

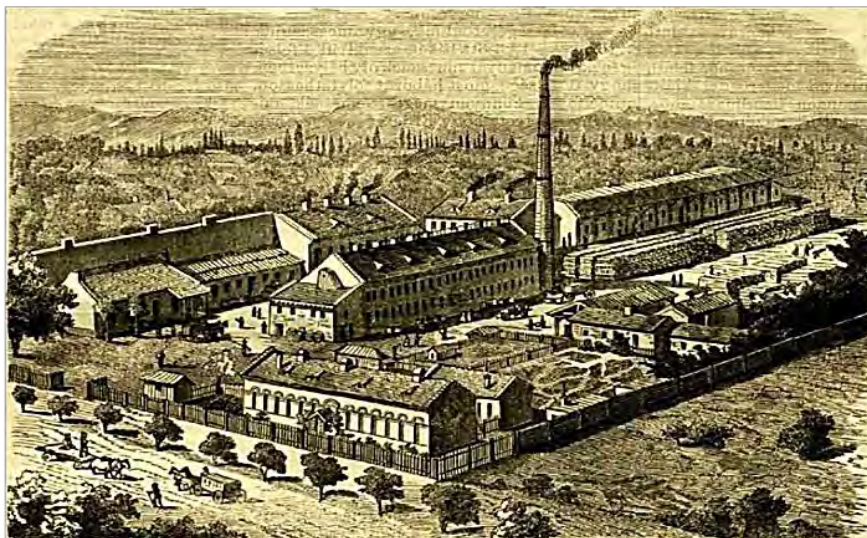
A gyárban készült szárazföldi és vízi repülőgépek között a legismertebb volt a német licenc alapján gyártott UFAG C-I gyorsfelderítő repülőgép.

8. ábra. UFAG C-I favázás repülőgép vonalas rajza

4. ZARZETZKY GYUFAGYÁR

A lengyel Zarzetzky József (Józef) által alapított gyufagyár 19. századi Pesten az ország legnagyobb gyufagyárai közé tartozott, ahol az 1850-es években már napi 13 millió szál gyufát gyártottak.

9. ábra. Zarzetzky Gyufagyár

Az 1867. évi párizsi világkiállításra elkészítették a gyár 400 ezer színesfejú gyufaszálakból kirakott táblaképét, amely a Műszaki és Közlekedési Múzeum tulajdonában van.

5. BÚTORGYÁRAK

A 19. és 20. századforduló tájékán működött két olyan asztalosról, bútorgyárosról kell mindenképpen megemlékezni, akik a gyorsan fejlődő fővárosban számos közintézményt, palotát rendeztek be, és aranyéremmel tértek vissza az 1900. évi párizsi világkiállításról. Ők az albertfalvi születésű Mahunka Imre és az orosházi születésű Thék Endre, mindketten Budapest-józsefvárosi bútorgyárosok.

10. ábra. Mahunka Imre aranyérme az 1900. évi párizsi világkiállításról

5.1. Mahunka Imre és gyára

Nevét a 20. század első felében elhallgatták, mivel vagyonának jelentős részét az albertfalvi rk. templom építésére adományozta. Személye akkor vált ismertebbé, amikor Kisfaludi Stróbl Zsigmond által készített egészalakos szobra Albertfalvára került a róla elnevezett térre.

10

11. ábra. Mahunka Imre ágya a párizsi világkiállításról

Számos bútornak helyét nem ismerjük. A legismertebb volt ezek között a Horti Pál által tervezett ebédlőberendezése, ami számos korabeli kiállításon szerepelt.

5.2. Thék Endre és gyára

12. ábra. A Thék Gyár levélfejléce

A Monarchia korában a legjelentősebb bútór- és épületasztalos-, zongoragyárosként ként emlegetett Thék Endre korának jelentős közéleti személyisége is volt. Nyolc világkiállításon szerepelt termékeivel, Orosházán tanonciskolát alapított. Ő rendezte be az Országház miniszterelnöki szobáját.

13. ábra. A miniszterelnöki szoba egyik szekrénye Zsolnay majolikaberakással

5.3. Agria Bútorgyár

Az egri asztalosok műhelyeiből kifejlődött bútorgyár az 1970-es évekre Palócz Sándor tervei alapján alakította ki saját stílusú, rátétes, rusztizáló bútorválasztékát, amely abban az időben nagy népszerűségnek örvendett. Emellett igényes kivitelű kárpitozott bútorokat gyártott az 1990-es évek közepéig, a gyár megszűnéséig.

14. ábra. Aramis Extra ülőgarnitúra

6. FORDULÓPONTOK A HAZAI FAIPAR 20. SZÁZADI TÖRTÉNETÉBEN

A 20. század hazai faiparában bekövetkezett változások az első világháború után erdő- és iparvesztéséhez, az állami iparnak a második világháború utáni gyáriparrá szervezéséhez, majd az 1990-es évektől bekövetkező újabb tulajdonosi struktúraváltáshoz köthetők.

Trianon után újra kellett építeni a faipart. A század közepén a gyáripar kiépítésével valósult meg a korábbi kézi műveletek gépesítése, ami a termékek készülségi fokának növelésével, a padlóburkoló anyagok, az ajtók és ablakok esetében. gyárakba telepítését.

A szekrénysoroknál a fordulatpontot a szétszerelten való forgalmazás és épületekben való helyszíni összeszerelés jelentette. Nőtt a bútorkárpitozás gépesítettsége, elterjedtek a különböző puhaságú habanyagok.

Miközben új technika, technológia honosodott meg a faiparban, bővült a hazai faanyagok felhasználása a termékekben. További fordulópon a termelésirányítás teljes elektronizálása, amely magában foglalta a teljes folyamatot a rendelésvételről a készáru kibocsátásáig; Ez azonban már átvezet a 21. századba, a 4.0 ipari forradalomba.

A főbb eseményeket, azok hatásait a faiparra, valamint a bekövetkezett fordulóponokat az 1. táblázatban foglaltuk össze.

1. táblázat. Esemény, hatás, fordulópon

3. táblázat

Esemény-hatás-fordulópon			
Esemény	Következmény	Hatásuk a szakmára	Szakmai következmények, fordulóponok
I. világ-háború	Ország területvesztése	Erdőterület- és faipar- vesztés	Faipar újra építése Gépesítés kezdetei (gőzgép)
II. világ-háború	Államosítások Összevonások Életszínvonal politika	Új iparágak Gépesítés (szállítható energia) Akác ipari hasznosítása	Faforgács- és farostlemez- ipar Készülségi fok növelése a gyárban (parketta, ablak) Tömeggyártás Összeszerelés a helyszí- nen (bútorok)
Rendszer- váltóztatás	Privatizáció Külföldi tőke	Vállalatok szétesése, felszámolások, új gyárak	Mikroprocesszor technika Külpiaci értékesítés Egyedi gyártás

.7. FAIPAROS EMLÉKEKHELYEK, EMLÉKEK

A szakma történetének megismerése, megismertetése céljából érdemes odafigyelni a helytörténeti gyűjteményekre, kiállításokra, emléktáblákra, általában a faiparhoz kapcsolódó emlékekre. Ezeknek a többsége a 20. századból eredeztethető, de találkozhatunk 19. századi emlékekkel is.

Állandó kiállítások

Szabadtéri Erdei Múzeum – Szilvásvár, Horotna völgy

A helytörténeti gyűjtemény és kiállításban eredetileg a Bükk hegység növény-, és állatvilágát, az erdei munkákat mutatták be. Itt látható a Szalajka patak vizével meghajtott felülcsapott vízikerék, amely egy egylapos keretfűrész (gattert) működtetett.

15. ábra. Szalajka menti vízikerék és vízifűrész

Erdészeti-, faipari- és vasúttörténeti kiállítás – Lenti
„Göcsej kincse az erdő és a fa”

A Zala megyében kiépített keskeny nyomtávú vasútnak a Lenti Fűrészüzemnél lévő állomásánál a Zalaerdő Zrt. felépített egy kisvasúti végállomást, ahol 360 m²-en mutatták be a térség erdei vasút-, erdészet- és fűrészmalom, majd vadászat-történeti állandó kiállítását. A szabadtéren keretfűrészgép és kisvasúti mozdony látható. A Röck István és Első Brünni Gépgyár által készített 230 lóerős stabil gőzgép ipari műemlék, amely végtelenített kötélahajtással a fűrészcsarnok pincéjében lévő transzmissziós tengellyel hajtotta meg és működtette a keretfűrészeket és a csarnok többi gépét.

16. ábra. Ipari műemlék gőzgép és kazán Lentiben

Gépi emlékek

Az említett lenti gőzgép mellett számos, egykor működő gépet, berendezést őriz a szakma:

Barcsi gépek - Barcs, egykori üzemterület

A Barcsi Fűrészüzem és Parkettyár felszámolása után megmaradt a három kiállított berendezés: keretfűrészgép, kazánkémény és homlokvillás targonca

17. ábra. Barcsi ipari műemlékek

Székelyföldi rekonstruált fűrészmalom

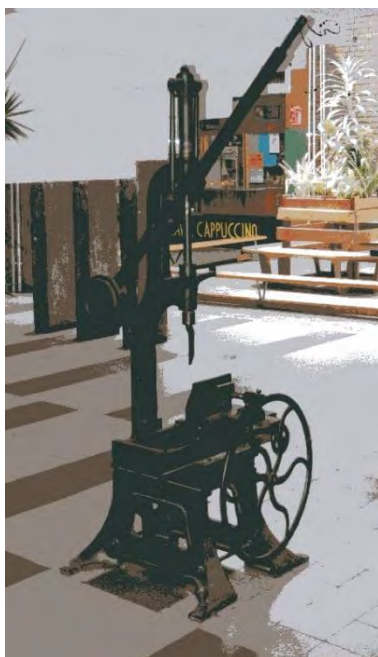
Pauló Tamás, az újpesti Faipari szakközépiskola mérnök-tanára felméréseket végzett a székelyföldi fűrészmalomokról, majd az iskola tanulóival elkészítette egyiknek makettjét. Utána megszervezte egyik erdélyi fűrészmalom rekonstrukcióját helyi fafaragók, asztalosok és az iskola diákjai segítségével..

18. ábra. Hajtómű a fűrészmalomban

Vésőgép és szalagfűrészgép – Kaesz Gyula Faipari Szakközépiskola- Budapest

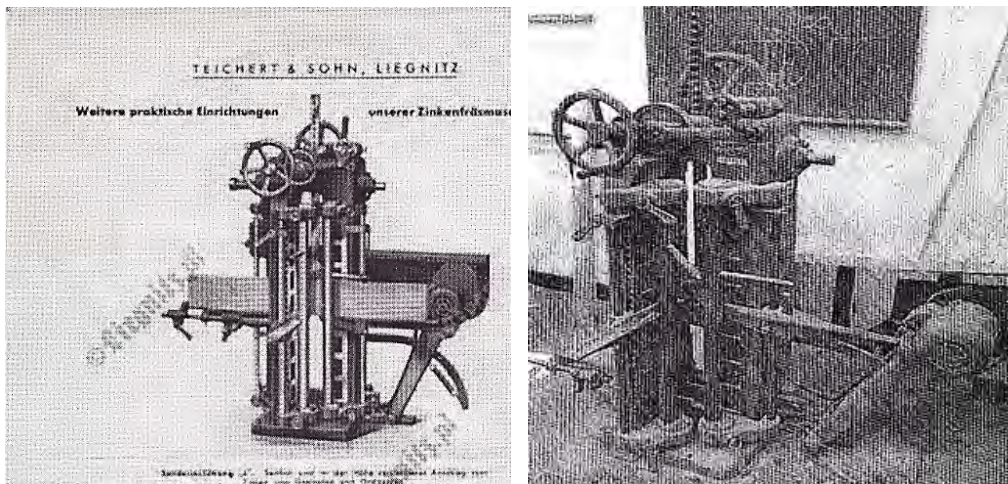
Az iskolában két gépmatuzsálemet őriznek. Egyikével, a vésőgéppel máshol nem is lehet találkozni.

19. ábra. Ipari műemlék véső- és szalagfűrészgép

Fogazómarógép – Kozma Lajos Faipari Szakközépiskola – Budapest

Az iskolában lévő függőleges fogazómarógépet 1840-ben készítette a Teicher and Sohn cég Leignitz-ben (ma Legnica, Lengyelország).

16

20. ábra. Függőleges fogazómarógép egykori prospektusa és mai képe

Farostlemezgyártó berendezések – Kronospan-Mofa – Mohács

A hazai farostlemezgyártás hőskorából származó síkszita látható a gyár udvarán

21. ábra. Mohácsi ipari műemlék berendezések

Emléktáblák

Viszonylag kevés emléktáblát mondhat magának a szakma:

Irinyi János és Gyufagyára – Budapest, Józsefváros

Az egyik legrégebbi a emléktábla Budapest VIII. Józsefvárosban található, a zajtalanul gyulladó gyufa feltalálójának, Irinyi Jánosnak és gyufagyárának állít emléket a Mikszáth Kálmán utcában.

22. ábra. Irinyi János és gyufagyárának emléke. Felirata:
Irinyi János emlékezetére MCMXXXVI E helyütt állott
gyufagyára

⋮
Az első Magyar Repülőgépgyár emléktáblája Albertfalván

Az első világháború idején Albertfalván működött Első Magyar Repülőgépgyárban fázisas harci repülőgépeket gyártottak. Ennek emlékére az egykori repülőgépgyár üzemcsarnokának Budapest XI. Építész u. falán helyeztek el emléktáblát

23. ábra. Repülőgépgyár emléktáblája Albertfalván

Barlai Ervin emléktáblája Lentiben

Lentiben, a „Göcsej kincse az erdő, a fa” c. állandó erdészeti-, fűrészipar-, vasút- és vadászattörténeti kiállítás épületének falán 2009-ben helyeztek el emléktáblát Barlai Ervin erdőmérnök, a Lenti fűrészüzem vezetője, a MÁLLERD megszervezője, jeles erdészetpolitikus emlékére.

24. ábra. Barlai Ervin emléktábla Lentiben

Budapest belvárosában, a Károlyi Mihály utcai Kárpátia Sörözőben emléktábla őrzi a berendezés készítőit, többek között Lingel Károly és Fiai cég nevét.

25. ábra. Emléktábla a Kárpátia sörözőben

A Hárosi Falemezművek alapítójának emléktáblája

Szilárd Istvánnak a Falemezművek alapítójának emléktábláját Budapest, Hároszon az irodaépület falán helyezték el.

26. ábra Szilárd István emléktáblája Hároszon

Az első hazai farostlemez emléktáblája

Az első hazai farostlemez (1951) emlékét - Mohácson a gyár udvarán elhelyezett emléktábla őrzi.

27. ábra. Az első hazai farostlemez emlékére

Thé Endre emlékek

A legnagyobb asztalosnak, bútorgyártónak emlékét több helyen is megőrizték. A Budapest VIII. kerületi Üllői úton, Gyárának helyén 1931-ben utcát neveztek el róla, amit 1950-es években átneveztek. Szülőhelyén, Orosházán viszont 2019-ben avatták fel emléktábláját, ahol már korábban utcát neveztek el róla.

A Faihari Tudományos Egyesületben kismonográfia készült életéről és munkásságáról, amely nyomtatásban 2021-ben jelent meg.

28. ábra. Thé Endre emléktáblája Orosházán

Budapesten a Rákóczi híd pesti hídfőjénél utcanévtábla őrzi emlékét. A tér nevét kortársáról, Gregersen Guilbrand a norvég származású ács- és építési vállalkozóról kapta, akinek működéséhez vasútépítés, középület kapcsolódik,

29. ábra. Thék Endre utca, Gregersen Körönd táblák Budapesten a Művészetek Palotája és a Nemzeti Színház közelében

A norvég származású építési vállalkozó a Millennium tájékán számos középület, vasúti létesítmény kivitelezője Gregersen Guilbrand (Itt Gudbrand) emléktáblája a Budapest IX. Lónyai utcai egykori lakóházának falán áll.

30. ábra. Gregersen Guilbrand (itt Gudbrand) emléktáblája

Mahunka Imre emlékek

Mahunka Imre albertfalvi születésű józsefvárosi asztalos, bútorgyáros nevét emléktábla, tér viseli szülőhelyén, Albertfalván ott, ahol szobrát is felállították.

31. ábra. Mahunka Imre emléktábla és tér

Köztéri szobrok

Valószínűleg az egyetlen asztalost, bútorgyáros megjelölő alkotás Mahunka Imre és feleségének egészalakos szobra Budapest, Albertfalván, amelyet Kisfaludi Stróbl Zsigmond készített.

32. ábra. Mahunka Imre és feleségének egészalakos szobra.

A soproni Egyetem Faipari Mérnöki kara egyetemi tanárainak állítottak szobrokat

Lámfalussy Sándor (1890-1975) erdőmérnöknek, a zalai fűrészipar 20. századeleji megteremtőjének,

Szabó Dénes gépészmérnöknek (1910-1993), a Faipari Mérnöki Kar megalapítójának,

Winkler Oszkár építészmérnöknek (1907-1984) a Kar dékánjának,

Cziráki József (1928-1992) faipari mérnöknek, az Egyetem rektorának, a Kar dékánjának, valamint

Molnár Sándor faipari mérnöknek (1944 - 2018) a Kar dékánjának.

Lámfalussy Sándor

Szabó Dénes

Winkler Oszkár

Cziráki József

Molnár Sándor

33. ábra. Egyetemi tanárok mellszobrai Sopronban, az Egyetem Botanikus kertjében

Készült Tóth Sándor László. A Fafeldolgozás. Szemelvények az asztalosság és faipar 19., és 20. századi, valamint 21. századeleji (2000 - 2020) történetéből Magyarországon c. könyve (Inform Kiadó és Nyomda, 2022) alapján.

További források

:<http://kozterkep.hu> cziraki- jozsef – mellszobor lamfalussy-sandor szabo-denes winkler-oszkar Letöltve 2023.05.01.

<http://uni-sopron.hu/prof-dr-molnar-sandor-emlekules...> 2019.junius 7. Letöltve: 2023.05.01.

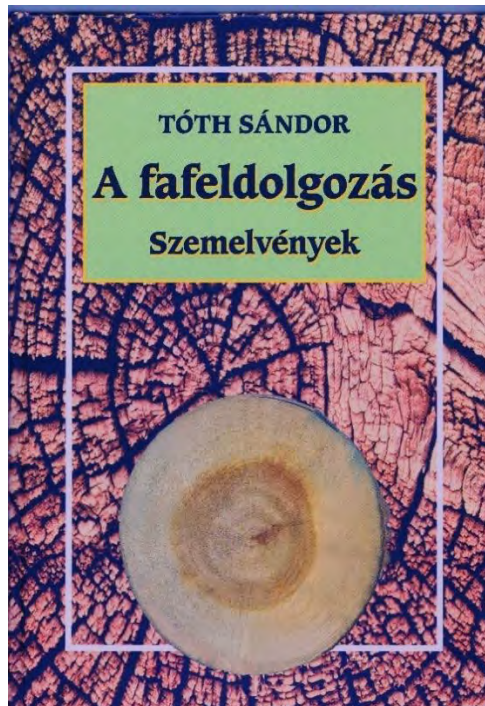
Budapest, 2023. 05.14.

TÓTH SÁNDOR LÁSZLÓ

A fafeldolgozás története V.

Szemelvények a fafeldolgozás, 21.századeleji
történetéből
2000 - 2020

Erdőből a fát, fából a bútort

Bevezetés

- 8. Fagazdaság
 - 8.1. Erdőgazdálkodás
 - 8.2. Fafeldolgozás

A faipar szellemi háttere

- 9. Intézmények, szervezetek
- 10. Oktatás,
 - 9.1.Középfokú oktatás
 - 9.2.Felsőfokú oktatás
- 11 Szakirodalom
 - 10.1. Szakkönyvek, kiadványok
 - 10.2 Szakfolyóiratok, adattárak
- 12. Hazai innováció

A fagazdaság és a faipar

- 13. Vertikumok
- 14. Fűrészipar
- 15. Fa építészet
- 16. Falemezipar
- 17. Ajtó- ablakgyártás
- 18. Parkettagyártás
- 19. Bútorgyártás

Kiegészítő tevékenységek

- 20. Kiállítások , díjazások

BEVEZETÉS

1946-2000) készültek rövidített, internetes változatok, amelyek a MTESZ (Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége) honlapján a faipart, a fafeldolgozást képviselték, majd „„„„„„„„„„„-ben a FAGOSZ Fatáj-online-ben is megjelentek. Most a harmadik szakmatörténeti könyvem (A fafeldolgozás. szemelvények, 2022) megjelenése után elkészült ennek rövidített, inkább képes, mint szöveges, internetre szánt összeállítása.

Remélhetőleg, a fafeldolgozás korábbi kötetei (1999, 2001) után a jelen, harmadik (2022) rövidítése teszi teljessé a hazai fafeldolgozás általános- és üzem történetének időarányos feldolgozását, leírását.

8. FAGAZDASÁG

A fagazdaság fogalmába bele érthetjük a faanyaggal foglalkozó teljes vertikumot az erdőgazdálkodástól kezdve a fafeldolgozáson át egészen a készáru; parketta, bútor, ajtó, ablak kibocsátásáig, sőt ide sorolhatjuk a fa- és bútorkereskedelmet is. Szokás az erdőszet és faipar, az erdőgazdálkodás és fafeldolgozás, mint kitermelő és

feldolgozó ágazatpárokat is használni. Nem helyeselhető azonban az elsődleges és másodlagos faipar fogalmának használata, ami a feldolgozás sorrendiségére nem pedig az egyes iparok fontosságára utal.

.2. táblázat . A fagazdaság főbb adatai

A fagazdaság főbb 2019. évi adatai

Szakterület	TEÁOR szám	Cégek száma	Alkalmazottak száma	Árbevétel Md Ft
Erdőgazdálkodás	02	4 259	11 199	188,0
Fafeldolgozás	16	3 402	15 671	392,6
Bútorgyártás	31	3 231	17 032	301,4
Összesítve		10 892	43 902	882,0

8.1. Erdőgazdálkodás

Itt a erdőgazdálkodást a faanyagellátás, a fafeldolgozás szempontjából közelítjük. Örvendetes, hogy a hazai erőállomány a következetes gazdálkodás, pótlások és telepítések eredményeképpen növekedett, az ország területének több, mint 21%-át foglalja el. Ennek mintegy 60%-át az állami erdőgazdaságok kezelik:

Bakonyerdő Erdészeti és Faipari Zrt.	Pápa
Délalföldi Erdészeti Zrt.	Szeged
Egererdő Erdészeti Zrt.	Eger
Északerdő Erdészeti Zrt.	Miskolc
Gemenc Zrt.	Baja
Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt.	Tamási
Ipoly Erdő Zrt.	Balassagyarmat
Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.	Győr
Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.	Kecskemét
Mecsekerdő Zrt.	Pécs
Nagykunsági Erdészeti és Faipari Zrt.	Szolnok
NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt.	Nyíregyháza
Pilisi Parkerdő Zrt.	Visegrád
Somogyi Erdészeti és Faipari Zrt.	Kaposvár
Szombathelyi Erdészeti Zrt.	Szombathely
Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt.	Sopron
VADEX Mezőföldi Zrt.	Székesfehérvár
Vértesi Erdő Zrt.	Tatabánya
Zalaerdő Erdészeti Zrt.	Nagykanizsa
Verga Zrt.	Veszprém

Az erdőterületnek mintegy 57%-át az őshonos fafajok: tölgy, bükk, cseer, gyertyán, stb foglalják el, 47%-át a honosítottak; akác, fenyők, stb. és a nemesített fajták; nyárok. Az erdők 85%-át a lomboserdők alkotják, jellemző a tölgyes-cseres, ill. a bükkös-gyertyános erdőtársulás. Növekedőben van a nemesített nyár és akác ültetvények aránya, A klímaváltozás következtében várhatóan csökkenni fog az értékes bükk állomány, s fokozódik az akácosok térhódítása.

i. 2. táblázat.
Bruttó
fakitermelés
fafajonként

Bruttó fakitermelés fafajonként 2016–2019

Me: ezer m³

	2016	2017	2018	2019
Tölgy	938	988	1004	910
Cser	794	863	840	736
Bükk	739	728	726	649
Gyertyán	259	281	259	240
Akác	1429	488	1586	1459
Egyéb kemény	1262	316	324	322
Nemesnyár	1071	1094	1188	1126
Hazai nyár	258	274	339	226
Fűz	52	55	61	44
Egyéb lágy l.	262	282	273	253
Fenyő	1276	1207	1166	1117
Összes	7340	7576	7776	7082

Forrás: Bruttó fakitermelés 1996–2019. Fatáj 2020. 08. 31.

A fafeldolgozás számára fontos az egyes erdei választékok összetétele; a lemezipari rönk alig 1-2%-ot tesz ki, a fűrészipari rönk több, mint 20%. A kitermelt faanyagoknak több, mint 40%-a hagyományosan a tűzifa. A bruttó fakitermelési adatok mellett a lemezipari és fűrészipari rönk mennyiségét táblázatokban foglaljuk össze.

Lemezipari rönk ezer m³-ben

	Tölgy	Bükk	Akác	Nyár+fűz	Fenyő	Összes
2000	7,4	39,3	3,2	39,2	0,2	95,7
2010	2,6	14,9	2,7	58,6	0,2	80,1
2019	0,8	12,2	8,4	207,7	0,3	229,3

Fűrészipari rönk ezer m³-ben

	Tölgy	Bükk	Akác	Nyár+fűz	Fenyő	Összes
2000	342,2	193,1	126,7	478,7	105,2	1283,8
2010	186,2	154,9	81,5	372,2	124,9	998,8
2019	165,5	131,3	60,9	467,3	156,1	1045,1

Forrás: Fatáj online 2020. 11. 17. Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2019

34. ábra. Fák hajtásai horvát és német postabélyegeken. Fent kocsányos-, kocsánytalan tölgy, magyal tölgy. Lent: bükk, tölgy, fenyő

8.2. Fafeldolgozás

Az erdőgazdasági állami társaságok fafeldolgozása elsősorban a fűrészelésre ,és ahhoz szorosan kapcsolódó olyan tevékenységekre terjed ki, mint a láda, rakodólap- és parkettagyártás. Magyarország nagy hagyományokkal rendelkezik a parketta- és a szabvány rakodólapok gyártásában.

A faipar hagyományos felosztása:

- Fűrészipar
- Falemezipar
- Bútoripar
- Épületasztalos ipar
- Vegyés faipar

A faipari szakágazatok egymáshoz viszonyított arányát tükrözik az 2008. évi árbevételi adatok %-ban:

Fűrészáru gyártás	20,2
Falemezgyártás	28,6
Épületesztalos termékek	35,6
Tároló fatermékek	11,1
Fatömegcikk	4,1
Parafa, fonott áru	0,5

A bútorigipari szakágazatok arányát a következő adatok tükrözik %-ban:

Ülőbútor gyártás	52,1
Irodabútor	8,8
Konyhabútor	7,6
Egyéb bútor	31,0
Ágybetét gyártás	1,5

A nem túl szerencsés statisztikai összeállítás nem tesz különbséget korpusz- és állványbútor, tömörfa és kárpitozott bútor között. Hasonlóképpen nem különíthető el a lakossági és a közületi bútorok egymáshoz viszonyított aránya sem.

A FAIPAR SZELLEMI HÁTTERE

9. SZERVEZETEK

Az 1990-es évek rendszerváltoztatásáig az egyes szakmák munkáltatóit és munkavállalóit a MTESZ (Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége)- hez tartozó állami és vállalati támogatással működő, a társadalmi (ma úgy mondjuk civil) szervezetek képviselték. Ilyen a FATE (Faipari Tudományos Egyesület), amely valójában műszaki-tudományos szervezetként működik..

35. ábra. Faipari Tudományos Egyesület emblémája

Már 1991-ben megalakultak a munkáltatói szervezetek, amelyek egy-egy szakmai csoportot képviselnek. Ezek:

- Fagazdasági Országos szakmai Szövetség (FAGOSZ)
- Bútorvállalkozók Országos Szövetsége (Bútorszövetség)
- Országos Asztalos- és Faipari Szövetség (Asztalos Szövetség)

A FAGOSZ az állami erdő- és fafeldolgozó gazdaságokat, a fűrész- és lemezipari vállalatokat, valamint a fakereskedelmi társaságokat tömörítette. A Bútor szövetség a bútorigipari cégeket, míg az Asztalos Szövetség az asztalos és faipari kivállalkozókat képviselte.

Több más szerveződés mellett többszakmás szervezetként alakult meg a PANFA (Pannon Fa- és Bútorigipari Klaszter). Hosszas előkészítés után rajzolódott ki, majd alakult meg 2019-ben a Bútor szövetség és az Asztalos Szövetség fúziójával létrejött a Magyar Asztalos és Bútor szövetség, amely felvette a FABUNIÓ nevet.

10. OKTATÁS, KUTATÁS

Oktatás alatt itt az iskolarendszerű közép- és felsőfokú szakoktatást értjük. A Faipari Kutató-, valamint a Bútorigipari Fejlesztési Intézet megszűnésével a kutatások színhelye kizárólag a soproni Egyetem lett. Az Egyetem bázisiskolai hálózatot épített ki 10 szakközépiskolával.

10.1. Szakközépiskolák

A 14 budapesti, bajai, csongrádi, gödi, lentii, pécsi, soproni, szolnoki, váci, zalaegerszegi, szombathelyi szak- és szakközépiskola közül a:

Kozma Lajos Faipari Szakközépiskola – Budapest; 2008-ban ünnepelte 125 éves jubileumát. A haza bútorigipari és épületképzés legrégebbi intézményének számít

Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola -Sopron; a Soproni Egyetem Gyakorló Szakközépiskolája, ahol 1980 óta folyik a fűrész- lemezipari szakoktatás

Kaesz Gyula Faipari Szakközépiskola és Szakiskola – Budapest; 2016-ban ünnepelte fennállásának 50. évét. Az asztalos szakmák mellett kárpitos, fapadlózó, padlóburkoló és ács szakmákat, az 1980-as évektől az alapszakmák mellett kádár, bognár, kishajó építő, intarziakészítő, faszobrász, faesztergályos és hangszerkészítő szakmákat is oktat.

10.2. Egyetemek

Nyugat-magyarországi Egyetem – Soproni Egyetem SOE – Sopron

A faipari mérnökképzés helye a Nyugat-magyarországi-, majd 2017-től Soproni Egyetem, annak is a Faipari Mérnöki Kara, amely 2008-ban felvette a világhírű fizikus Simonyi Károly nevét. A Karon a mérnöki mellett művészeti, informatikai és mechatronikai képzés folyik.

36.ábra. Egyetem emblémák

Jelentős lépés volt az Egyetem életében a Lignum Látogatóközpont megnyitása 2012-ben. .

37.ábra. Lignum az Egyetem Botanikus kertében

Moholy- Nagy Művészeti Egyetem MOME – Budapest

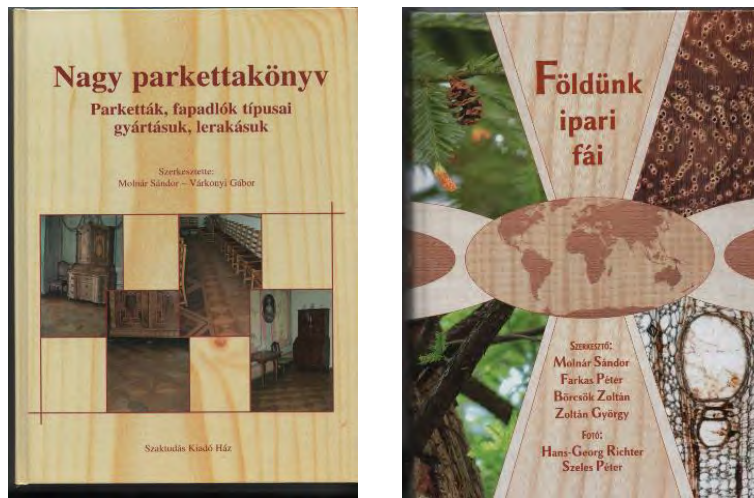
Az 1896-ban alapított Iparművészeti Főiskola 1971-ben kapott egyetemi rangot és 2005-ben vette fel Moholy -Nagy László nevét. Az itt végzetteket belsőépítészként ismertük meg a szakmában

11. SZAKIRODALOM

11.1. Szakkönyvek, kiadványok

Az ezredfordulótól kezdve számos szakkönyv látott napvilágot. Ezek között is kiemelkedik a 2000-es évek legnagyobb vállalkozása a háromkötetes Faipari Kézikönyv.a Faipari Tudományos Alapítvány kiadásában, Molnár Sándor, Molnárné Posch Paula és Boronkay László szerkesztésében. A kötetek szerzői szinte kizárólag a soproni Egyetem oktatói voltak.

Az iskolai tankönyvekkel, egyetemi jegyzetekkel itt nem foglalkozunk. A szakkönyvekből erős válogatás után közlünk. Az összefoglaló munkák között meg kell említeni Földünk ipari fái, valamint a Nagy parkettakönyv kiadványokat.

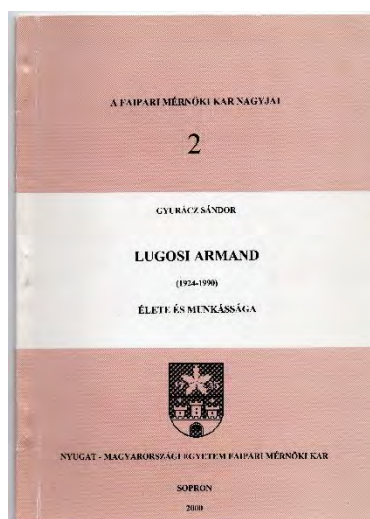
38, ábra. Földünk ipari fái és a Nagy parkettakönyv.

Kiemelendő, hogy a Springer kiadó négy angol nyelvű faipari szakkönyvet is megjelentetett a Faipari Mérnöki Kar oktatóinak tollából.

Örvendetes, hogy számos ipartörténeti kiadvány is napvilágot látott. Külön sorozatot képeznek a Faipari Mérnöki Kar-, valamint a Fafeldolgozás nagyjai című életrajzi füzetek. Előbbiek a Kar, utóbbiak a Faipari Tudományos Egyesület kiadásában jelentek meg.

A Faipari Mérnöki Kar nagyjai (1999 – 2002):

Boronkai László:	Szabó Dénes	(1910 – 1990)
Winkler András:	Cziráki József	(1928 – 1992)
Winkler Gábor:	Winkler Oszkár	(1907 – 1984)
Molnár Sándor- Pallay Mária:	Pallay Nándor	(1903 – 1983)
Szemerey Tamás (Szerk.);	Simonyi Károly	(1916 – 2001)

39. ábra. Lugosi Armand élete és munkássága kismonográfiák

A fafeldolgozás, a fagazdaság nagyjai, érdemesei (Tóth Sándor László):

2009	Gaul Károly (1854 – 1932)	A hazai faipari szakoktatás úttörője
2010	Bódogh István (1908 – 1988)	A hazai állami bútortipar és rekonstrukciójának szervezője
2010	Rieperger László (1919 – 1986)	A szakosított nagyüzemi bútorgyártás kidolgozója és bevezetője
2011	Thék Endre (1842 – 1919)	Asztalosmester, bútortipar- és zongoragyáros, az első hazai bútorgyár alakítója
2011	Lugosi Armand (1924 – 1990)	A faipari gépészet szakírója és oktatója
2013	Fáy Mihály (1918 – 1999)	A hazai farostlemezgyártás megteremtője
2015	Mahunka Imre (1859 – 1923)	Albertfalvai születésű józsefvárosi bútorgyáros
2012	Lámfalussy Sándor (1890–1975)	A zalai fahasznosítás úttörője, fejlesztője
2012	Barlai Ervin (1899 – 1976)	A zalai fűrészipar, a hazai erdészeti politika, és az egész fagazdaság úttörője
2013	Schmidt Ernő (1925 - t)	A szombathelyi forgácslemez- gyártás megteremtője
2014	Petri László (1925 -	A szövetkezeti és állami bútortipar fejlesztője
2014	Lele Dezső (1930 - t)	A Faipari Tudományos Egyesület vezető tisztségviselője, történetírója
2020	Kurusa László (1943-	A zalai bútorgyártás korszerűsítője, a Pannon fa- és bútortipari együttműködések szervezője
2021	Kelemen Miklós (1939 -	A vásárosnaményi forgácslemezgyártás szervezője
2021	Kormos Ernő (1938-	A Balaton Bútorgyár és a rétegelt-hajlított székgyártás fejlesztője

11.2. Szakfolyóiratok, adattárak

A szakfolyóiratok között az 1950-től nyomtatásban a Faipari Tudományos Egyesület által kiadott FAIPAR 2010-től már (időnként) elektronikus formában vált elérhetővé. A rendszerváltoztatás után megalakult szakmai szervezetek tovább vitték, alakították saját kiadványukat: FAGOSZ - Fatáj-online, Magyar Asztalos Szövetség – Magyar Asztalos és Faipar.

Az egyetlen külföldi, Erdélyben kiadott szaklap az INTARZIA a 2010. évtől már csak román nyelven jelenik meg. Megszűnt a HÍRFA és a Profi- Fa magazin is. Voltak egy szűkebb szakmai kört érintő időszak kiadványok, pl. Panfa magazin. (Pannon Fa- és Bútoripari Klaszter)

40. ábra. FAIPAR,, INTARZIA szakfolyóiratok

Újdonságként jelent meg viszont az angol nyelvű Acta Silvatica et Lignaria Hungarica erdészeti- és fatudományi kiadvány (Soproni Egyetem – MTA). A FAGOSZ 1994 óta adja ki a legátfogóbb szakmai katalógust nyomtatott, 2002-től elektronikus formában FAKAT-online-t, majd 2014-től FATUDAKOZÓ néven.

12. HAZAI INNOVÁCIÓ

A fafeldolgozásra történeti áttekintésben jellemző a külföldi technika, technológia átvétele, alkalmazása. Emiatt igen fontosak a hazai innováció eredményei. Innováció- legegyszerűbben – az újdonságok alkalmazása a gyakorlatban. Ez lehet szellemi, fizikailag megvalósult eljárás, termék.

A hazai faanyagok ipari hasznosítására irányuló törekvések közül érdemes megemlíteni a 19. század egyik jelentős innovációját, az addig csak tűzifának minősülő bükk ipari hasznosítását, a hajlított bútorok gyártását. A 20. század

második felében a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) faanyagának eredeti és modifikált ipari felhasználását. Lehet, hogy a 21. században a nyárok modifikált faanyaga lesz az innováció tárgya.

Kontraprofilos fakötések az ajtó- és ablakgyártásban
Metner Faipari szerszámgyártó Kft. – Kontraprofil Kft (Budapest)

Az épületasztalosiparban széleskörűen alkalmazott ollóscsapos kötések helyett a kontraprofilos sarokkötés egy csaphossznyi anyagot megspórol, emellett jobb ragasztást is eredményez.

36

41. ábra. Csapos és kontraprofilos ablak sarokkötés

Farugós matrac
Bio-Textima Kft (Bősárkány)

A matracgyártó cég hosszirányban tömörített bükk lécekből készített hengeres farugókat épít be prémium kategóriás matracaiba, ami világújdonságnak számít. A farugós matrac a 2001. évi Kölni nemzetközi vásáron belsőépítészeti innovációs díjat kapott.

42. ábra. Farugós matrac és hengeres farugó

Monopol RR mobiltorony
Lignum Europa Kft. (Székesfehérvár)

Rétegelt-ragasztott RR konstrukciókat gyártott évek óta a cég. A Sigma-X által tervezett 40 méter magas öko-toronycsalád a Magyar Telekom Rt. részére készült. ECOPL Natural Wooden Tower néven és több mobil szolgáltató antennáinak elhelyezésére alkalmas. Első példányait Kisbéren és Etyeken állították fel a 2001-2002 években.

37

43. ábra. A kisbéri mobiltorony

A fagazdaság és faipar

13. VERTIKUMOK

Vertikumok alatt itt – legalábbis a klasszikus felfogás szerint – olyan kitermelő-feldolgozó szervezeteket értünk, ahol az erdőgazdálkodásból kiindulva megtörténik a fa, a faanyagok feldolgozása félkész-, ill. késztermékké. Félkész lehet egy falemeztermék, bútor- ajtó, vagy ablakalkatrész.

A vertikum klasszikus példája volt a 20. századi FALCO Fakombinát , amely egyesítette magában az erdőgazdálkodást, a fűrész- és lemezüzemet, a faház- és

bútoralkatrész-, valamint a bútorgyártást. A faipar esetében vertikumnak tekinthető az olyan üzemegyüttes, amelyben a technológiai folyamat a hengeresfa feldolgozásával kezdődik és olyan végterméket állít elő, mint a készbútor, készparketta, ajtó, ablak vagy a boroshordó.

A vertikumként tárgyalt cégek:

Bakonyerdő Zrt. Pápa Franciavágási Fűrészárugyára
Zalahalápi Parkettagyára

A cég fafeldolgozóipari tevékenysége több évtizedes múlttal rendelkezik. Itt főleg a Bakony és a Balatonfelvidék fáját dolgozzák fel. A legnagyobb faipari kapacitással rendelkező erdőgazdaság, amely nemcsak megtartotta faipari üzemeit, hanem fejlesztette is, bővítette termékválasztékát. Hagyományos területe a fűrészipari tevékenység, a rétegelt lemez- és a parkettagyártás.

Derula Kft. Szolnok Nemesített nyár ültetvényei
Rétegelt lemezüzeme

Az egyetlen faipari üzem, amely saját telepítésű nemes nyáras ültetvénnyel rendelkezik. A nyár faanyagból hámozott furnért és rétegelt lemezt állít elő.

Egererdő Zrt. Eger Gyöngyösi Parkettagyár

A cég a Mátra-Nyugatbükk és a Heves-Borsodi dombvidék változatos összetételű állami erdeiben gazdálkodik. Jellemző erdőtársulások: Gyertyános-tölgyesek, Kocsánytalan tölgyes-cseresek és Bükkösök. Mátraparkett gyárában a hagyományos termékek mellett egyre inkább a két- és háromrétegű svédpadló dominál.

KEFAG Zrt. Kecskemét Bugaci rakodólap üzem
Jánoshalmi rakodólap üzem

A társaság a Duna-Tisza közti erdőket műveli, amelyekből a kitermelés évente mintegy 50% a fenyő, 30% a nyár és 11% az akác. Fő terméke az évi 900 ezer minősített EUR és EPAL, valamint 400 ezer egyedi, egyutas raklap.üzemeiben lehetőség van a késztermék mesterséges szárítására és hőkezelésére.

Németh-Fa Kft. Lenti Készház-, ajtó- ablaküzem

Az 1990-es évek asztalosműhelyéből indított vállalkozás a dunántúli térség egyik legjelentősebb vertikumává vált. A rönkből kiindulva fenyő- és kemény lonbos fát

dolgoznak fel faházat, faburkolatot, ajtót, ablakot egyaránt készítenek. Németh László cégtulajdonos 2017-ben „Faipari Fejlesztéséért” emlékplakettet kapott a Faipari Tudományos Egyesülettől.

Pfiffer Bútor Kft. Mór Bútorgyár

A Vértes lábánál lévő családi vállalkozás alapítója Pfiffer János kitanulta a famegmunkálás szakmai fogásait, s ma már prémium minőségű modern és – térgörbe frontfelületű – tömörfa bútorokat gyárt. A cégtulajdonos a Faipari Tudományos Egyesület 2017. évi közgyűlésén „Faipari Fejlesztéséért” emlékplakettet kapott.

44.ábra. Térgörbe tömörfa bútorfront

SEFAG Zrt. Kaposvár Csurgói Faipari Gyára

A somogyi erdők értékes faanyagának feldolgozására fűrészüzemek, parkettagyárak épültek,. Ezeknek egyikel ma a Délnyugat-dunántúl legnagyobb faipari üzeme a Csurgói Faipari Gyár, amely fűrészipari és parkettagyártó tevékenységet egyaránt végez. .

14. FÜRÉSZIPAR

Az 1990-es évek rendszerváltoztatásáig a fűrészipar 67%-át az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok fűrészüzemei, az önálló fűrész- lemezipari vállalat, a FÜRLEMHO, valamint az ERDÉRT Vállalat fűrészüzemei képviselték. Utána olyan jelentős gyártók

szüntek meg, mint a FÜRLEMHO szolnoki, budapesti, ceglédi, az ERDÉRT mátészalkai fűrész.

45. ábra .Összetett vágáskép

A FAGOSZ több alkalommal, 2012-ben és 2016-ban vizsgálta a fűrészüzemek teljesítményét; a 128 üzemből 105-öt, ill.111-et. A feldolgozott alapanyag szerint az üzemek 23%-a fenyőt, 48%-a kemény lombosfát, 25%-uk lágy lombosfát dolgozott fel (ez utóbbiaknál főleg rakodólap készült).

5. táblázat Fűrészüzemi mutatók

111 fűrészüzem mutatói			
	2013	2014	2015
Árbevétel Md Ft	51,6	57,91	61,38
Foglalkoztatott fő	3175	3350	3301
Anyag ktsg/ árbevétel %	78,64	78,73	78,82
Bér ktsg/ árbevétel %	12,34	11,87	12,18

Forrás: Fatáj-online 2016.01.05

6.táblázat A hazai rönkfogyasztás 2019-ben

Fafaj	Felvágott mennyiség m ³
Tölgy	185 150
Bükk	52 922
Cser	9 312
Akác	78 904
Egyéb kemény lombos	21 536
Összesen	347 824
Hazai nyár	68 649
Nemes nyár	386 503
Hárs	6 914
Egyéb lágy lombos	12 995
Összesen 475 061	
Fenyő	208 584
Mind összesen	1 031 469

Forrás: Hazai rönkfogyasztás Fatáj-online
2020-09-18

A legjelentősebb fűrész- és továbbfeldolgozó-ipari kapacitással az ERDÉRT Tuzsér Zrt.rendelkezett 200-250 ezer m² gyalult termék; hajópadló, lambéria, teraszburkolat, bútoralkatrész is készült szárított fenyő faanyagból.

A KEFAG Zrt.-nek a Vertikumok fejezetben említett Jánoshalmi és Bugaci rakodólap üzeimeiben jelentős mennyiségű nyár és fenyő alapanyagot fűrészselnek fel a több, mint 1 millió raklap gyártásához.

A SEFAG Csurgói Faipari Gyárában évente 25-27 ezer m³ hengeresfát dolgoznak fel. A 2008. évi gazdasági válság után a hangsúly készparkettáról a félkész termékek, ill. alkatrészek gyártására tevődött át. Ennek keretében építették ki parketta fedőréteg gyártó kapacitásukat, valamint 2014-től hárs ceruzalapkát gyártanak és exportálnak..

A gyár technológiai fejlesztése során a 2010-es években indult a fűrészüzemi géppark korszerűsítése, cseréje, valamint a hozzá kapcsolódó infrastruktúra megújítása. 2017-ben egy új 1 200 m²-es könnyűszerkezetes hőszigetelt

fűrészcsarnok épült a régi „fenyő” csarnok helyén. Itt alapgépként egy korszerű „Primultini” rönkhasító szalagfűrészgép üzemel, amely évente mintegy 12 000 m³ hengeresfát dolgoz fel.

15. FA ÉPÍTÉSZELET

Ebben a fejezetben két közösségi épület belső berendezésével, gerenda-, ill. rönkház építőkkel, valamint rétegelt-ragasztott építményekkel, . ill azok gyártóival foglalkozunk

Hangversenytermek

A tárgyalt időszakban két olyan hangversenyterem is felépült az országban, amelybe jelentős mennyiségű faanyagot építettek be. a budapesti Művészetek Palotájba (MÚPA) és a pécsi Kodály Központba. Ezek a létesítmények mind építészeti, mind pedig akusztikailag a világszínvonalat képviseli.

A Lágymányosi híd pesti hídfőjénél 2004-ben épült MÚPA belső berendezési munkáiban hazai asztalosipari cégek vettek részt, míg a pécsi hangversenyterem belsőépítészeti fővállalkozója a Garzon Zrt. volt.

46. ábra. MÚPA előcsarnok részlet

Makovecz építmények

Az organikus építészet hazai megalapítójának, Makovecz Imrének és munkatársainak a keze nyomát őrzi a Makói Termál és Gyógyfürdő, a „Hagymatikum,” valamint a Budapest- pesterzsébeti Mátyás király térre tervezett templom.

47. ábra. A makói élményfürdő kupolája

Rönk, ill. gerendaházak

Elsősorban az üdülőhelyeken egyre népszerűbb fa- és gerendaházak legismertebb gyártója a Grand-Ács Esztergomban, a Németh-Fa Lentiben és az Ubrankovics Kft. Sopronban.

Kültéri építmények

Az évtizedek óta egyre szaporodó kilátókat felsorolni is nehéz lenne. Fenyő gerendákból talán az elsők között épült fel a Hévíz melletti Cserszegtomajon a Margit kilátó, amelynek közepén személyfelvonó található.

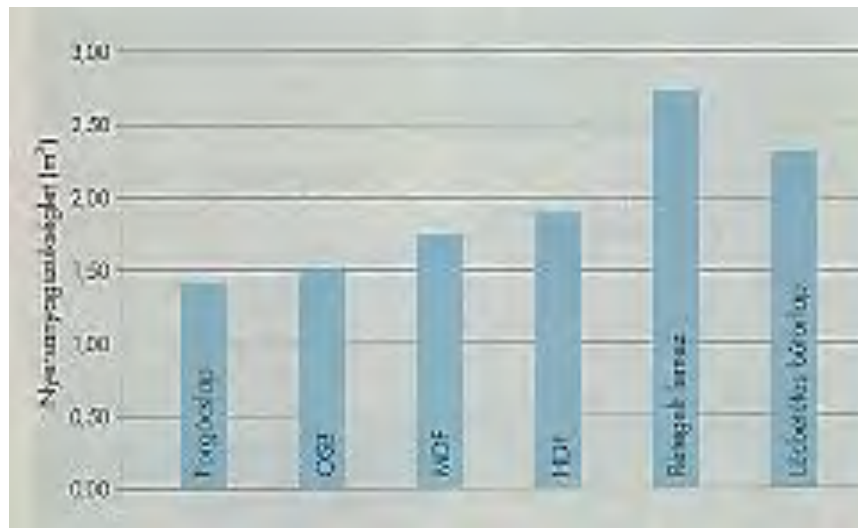
48. ábra. Margit kilátó Cserszegtomajon

Sopronban az Egyetem, Botanikus kertjében állítottak fel saját tervezésű geodetikus szerkezetű fakupolát, 2000-ben amelyet OSB lemezekkel borítottak. A kupola azóta számos rendezvénynek biztosított helyet.

16. FALEMEZIPAR

A hazai falemezipar hagyományos területe a furnér-, valamint a sík- és idompréselt rétegelt lemezek, idomok gyártása, majd az 1960-as évektől dinamikusán fejlődő farost- és forgácslemezgyártás és feldolgozás. Az utóbbi alapanyag: faapríték ellátásában komoly vitákat kiváltó konkurencia jelentkezett, az energetikai hasznosítás, az erőművi eltüzelés.

44

49.ábra. Az 1 m³ falemez előállításához szükséges fanyersanyag. Balról jobbra: faforgácslap, OSB, MDF, HDF, rétegelt lemez, bútorlap (lécbetétes). Forrás: Magyar Asztalos 2008/2.

Piaci problémák miatt a furnér- és rétegelt (RL) lemezüzemek egy részét leállították. (FÜRLEMHO Újpest, Cegléd, DEFAG Szeged) és új RL gyár épült Derula Kft (Szolnok). Komoly fejlesztésekre a külföldi tulajdonba került vagy eleve külföldi tulajdonban lévő gyáraknál került sor (Kronospan, Derula, majd Interspan). Az agglomerált lemezek gyártásában Szombathelyen, Mohácson és Vásárosnaményben meghonosodott a folyamatos préselés

7. táblázat Falemeztermelés

A falemezek termelése* ezer m³-ben 2007–2011 között (Laborczy, 2013)

	2007	2008	2009	2010	2011
Faforgácslap nyers	656,1	605,9	112,8	487,2	243,2
felületbevont	561,4	514,1	126,3	379,7	141,5
Cementforgácslap	32,2	0,0	0,0	25,5	29,0
Farostlemez nyers	53,7	119,6	112,5	151,6	167,4
felületbevont	52,1	70,1	66,2	81,4	89,3
Rétegelt lemez sík- és idompréselt	195,0	19,1	16,6	4,5	37,8

*Adatszolgáltató nagy- és középüzemek

A falemezgyártás alapanyag ellátásánál fontos tudni, hogy az ország erdőlesterületéne 63%-át olyan őshonos fafajok alkotják, mint a tölgy, cser. bükk, gyertyán, 37%-át a meghonosodott fafajok: akác, vörös tölgy, egyes fenyőfélék, ill. a klónozott nyára foglalják el. Amellett, hogy a nemesnyárok aránya 7,3%-ról 2013-ban 10%-ra nőtt, a rétegelt lemezek gyártásának bővítése a nyárfa bázisán képzelhető el. A farost- és a forgácslemezgyártás, amit szokás a faipar nehéziparánk is nevezni, három külföldi tulajdonú cégben koncentrált és fejlődött az országban:

FALCO Fakombinát- FALCO Zrt.- Kronospan FALCO Zrt – Szombathely

2000 és 2004 között 2 Md Ft értékű zöldberuházás keretében került sor a forgácslemezgyártás rekonstrukciójára, a telephely zajterhelésének csökkentésére, valamint a veszélyes hulladékok kezelésének megoldására.

2007-ben a cég a svájci KRONOSPAN Csoport tagja lett. 2009-ben új dekorprogramot valósítottak meg, majd 2012-ben a Mirror Glenn magasfényű laminálást. 2013-14-ben korszerűsítették a préstechnológiát, az addigi etázsprések helyett Conti Roll folyamatos működésű, számítógépes irányítású prést helyeztek üzembe. A cég kapacitása:

Nyers forgácslemez	450 ezer m ³ /év
Laminált lemez	48 millió m ² /év
Cementforgácslemez	30 ezer m ³ /év

A 250 fővel működő cég 2015 évi árbevétele meghaladta a 31 Md Ft-ot.

50.ábra. Forgácslapgyár gyártelep Szombathelyen

2015 és 2017 között a legmagasabb környezeti követelményeknek megfelelő szűrő és szárítóberendezést szereltek fel, majd 2019-ben hozták létre a Falco Love kollekciót, amely 88-féle laminált lemez 28 munkalap design változatát jelenti. A cég másodszor kapta meg az „Energiatudatos vállalat” kitüntetését.

INTERSPAN Kft. – Swiss_Krono Magyarország Kft -Vásárosnamény

2003-ban az Ernst Kaindl úr tulajdonában lévő forgácslapgyárban 8 Md Ft értékű fejlesztése valósult meg, melynek során felújították a Dieffenbacher lapgyártó- és Siempelkamp lamináló sort telepítették. Így a gyártott 300 ezer m³ forgácslapnak teljes mennyiségét laminálni tudták.

2009-ben visszaesett az export, a fatüzelésű erdőművel felverték az alapanyag árakat, átmeneti időre le kellett állítani a nyers lapok gyártását, majd 2011-ben megszüntették a termelést, de a cég nem vonult ki a piacokról.

2015 ősztől mintegy 30 Md Ft beruházást indítottak, amelynek keretében évi 300 ezer m³ OSB Bright forgácslemez gyártására rendezkedtek be automatizált Conti Roll préstechnológiával.

2016-tól a cég neve Swiss Krono Magyarország Kft. 108 munkavállalóval . A FAGOSZ 51. Fakereskedelmi konferenciáját 2016 őszen Vásárosnaményben tartotta, ahol a résztvevőknek bemutatták az OSB gyárat.

KRONOSPAN- MOFA Hungary – Mohács

A vállalatnál a por-, és a Duna vízszennyezése miatt már az 1990-es években felmerült a száraz eljárású MDF, ill. HDF lemezek gyártása.

2005-ben kezdetét veszi a száraz eljárású farostelemgyártás és új lakkozó üzem kiépítése. 2006-ban a Kronospan Holding a cég 100%-os tulajdonosa lesz, majd 2007-től a cég 170 fővel számítógép vezérlésű folyamatos préselési technológiával 200-220 ezer m³ HDF lemezt és a második Hymmen lakkozó sor üzembe helyezésével évente 40 millió m² lakkozott lemezt képes előállítani.

A 2012. évben az új energiaközpont avatásával a gyár fakéreg, apríték és farost eltüzelésével maga látja el szükségletének 40%-át.

51. ábra. Conti Roll gépsor részlete Mohácson

Derula Gyártó és Kereskedelmi Kt. – Szolnok

Az 1994-ben olasz tőkével furnérhámozásra alapított cég 1999-ben mintegy 2,5 Md Ft-os fejlesztés eredményeképpen óriás, 2 520 x 1 830 mm méretű nyár rétegelt lemezeket gyárt. Ezek az újra felhasználható és környezetbarát termékek közé tartoznak.

2011-ben a cég megkészserezte termelését és az 1 500 hektár nyár ültetvényét 3000 ha-ra növelte. A Derula az első olyan vállalkozás az országban, amely alapanyag ellátását részben saját telepítésű ültetvényéből biztosítja.

OWI Zala Fa- és Műanyagipari Termékeket Gyártó és Forgalmazó Kft- Letenye

A német tulajdonban lévő a zalai bükk fájából cég sík- és idompréselt RL termékeket: székülést, karfát, palástot, valamint hangdobozokat gyárt.

Újkígyósi Falemez Bt. – Furnérpack Kft – Bek-Holz Kft – Újkígyós

A Falemez Bt. 2006-ban négy furnérhámozó gépet működtetett és több, mint 22 ezer m³ lombos rönköt dolgozott fel., majd idompréselt rétegelt lemezt: széktámlát, hólapátot készített, 300 fő foglalkoztatott..

2008-ban azonban a céget felszámolták ,de berendezései tovább működtek a Furnérpack Kft., ill. a Bek-Holz Kft. keretében.

52..ábra. Furnérhámozás Újkígyóson

Licit Kft.- Kerta

A korábban iskolaszékeket előállító hazai családi vállalkozás designbútorokat gyárt formára préselt elemekből. A 2017 óta fejlesztett üzemben nagyfrekvenciás présgépet, 5 tengelyes CNC gépet üzemeltetnek. Az országban elsőként sajátították el a 3D gyártástechnológiát.

16. AJTÓ- ÉS ABLAKGYÁRTÁS

A rendszerváltoztatás előtt az épületasztalosipar országos nagyvállalata az ÉPFA (Épületasztalosipari és Faipari Vállalat) gyártotta az ajtók, ablakok, konyhabútorok, parketták nagy részét, amelyeket a tömegesen épülő házigyári lakásokban helyeztek el. A 2000-es évekre ezeket gyárat privatizálták; külföldi, ill. haza tulajdonba kerültek (Ferencvárosi, Lenti Gyár, ill. Kecskeméti Parkettagyár), vagy megszűntek.

Az újabb vállalkozások tulajdonosainak következetes fejlesztésekkel gyártott minőségi fatermékekkel sikerült megtartani piacaikat. Már a 2000. év előtt megjelentek a műanyag (PVC) ablakok, erkélyajtók, amelyek az évek során egyre nagyobb arányt képviseltek. Csak azok a faablakgyártó cégek maradtak talpon, amelyek az igényesebb vásárlók számára magas minőségű termékeket tudnak előállítani. Ez elsősorban a jobb hőszigetelésű, fa-, ill. a kombinált fa-fém ablakok, erkélyajtók gyártását jelenti.

8. táblázat Ablakok anyaga

A 2001–2007 között gyártott ablakok aránya alapanyag szerint %-ban

Anyaga	2001	2005
PVC	47,5	55,4
Fa	40	36,5
Alumínium	12,5	8,1
Kombinált	0	0

Forrás: Prohászka 2007, 2008

53. ábra. Alapanyagok az ablakgyártásban. Balról: PVC, Fa, Fém, Kombinált. Forrás: Prohászka, 2008.

A szaksajtóban, szakkiállításokon megjelenő domináns cégek és termékeik:

Borovi Faipari Kft.- Szolnok

A vállalkozás 2001-ben Weinig Unicontroll 6 NC vezérelt, programozható ablakgyártó berendezést vásárolt. Az alapanyagot Oroszországi leányvállalatuk szállította. 2005-ben CNC Biesse Rover 24 CNC megmunkáló Központot állítottak üzembe. 2012-ben mutatták be CLP beltéri ajtóik családját. További újdonságuk a több ponton záródó bejárati ajtó, amely becsukásakor automatikusan reteszel., így nincs szükség a zárkulcs elfordítására.

54. ábra. Borovi ajtók

Hohstaedter Kft. – Pilisvörösvár

A cég kínálatának nagyobb részét a fa nyílászárúk teszik ki, de termékválasztékában megjelennek az alu-fa és műanyag megoldások is. Vertikumban dolgozik; a rönkfelvágástól a késztermékig. Az építkezési sérülések elkerülése érdekében először egy alumínium vaktokot helyeznek be az ablaknyílásba.

2010-ben mutatták be az Öko Plusz Fa-Alu típusú, kiváló hőszigetelésű ablakaikat, amelyek a passzívházakba is beépíthetők.

Kunságfenster Kft – Jászszentlászló

A faablakok gyártásában domináns cég 2004-ben vásárolta meg az Adulo-Fen nevű teljeskörű vállalatirányítási rendszert. Ennek eredményeképpen már az ajánlat készítésekor rendelkezésre áll az építmény teljes nyílászáró terve.

A kft. két ízben; műemlék és rusztikus nyílászáróiért kapta meg a Construma kiállítás nagydíját.

Holz Team – Sopron

A Construma 2007 kiállításon bemutatott fa ablakoknak a belső tér felőli megjelenése ugyanolyan, mint a hagyományos fa ablakok, az időjárásnak kitett külső felületük viszont alumínium borítást kapott. Bejárati ajtóik robosztus megjelenésű tömörfa betétekkel készülnek.

Roto Elzett Kft. – Lövő

Az ablakvasalatok gyártásával leginkább ismert cég ajtó-ablaktechnológiai és tetőablak divíziót működtet. A 2019. évben mutatták be a Patio Innova tolóajtókhoz és ablakokhoz alkalmazható merőleges záródású vasalatukat. A görgős csapágyszárnyú vasalatnak köszönhetően a szárnyak könnyedén eltolhatók.

55. ábra. Eltolható ablakszárnyak

Leitz Hungaria Kft. – Érd

A forgácsolószerszám gyártó cég 2015-ben mutatta be Climatrend rendszerét, amelyben az eddigieknél masszívabb ablakszerkezeteket jelennek meg. A szabadalmaztatott PlugTec sarokkötés egyesíti a hagyományos ollócsapos és köldökcsapos sarokkötés előnyeit.

56. ábra. Climatrend ablak metszete

H5 Kontraprofil Kft. – Budapest

Metner Lajos a körkéses, cserelapós marószerszámok bázisán fejlesztette ki az ajtó- és ablakgyártásban egyaránt alkalmazható kontraprofilos önzáró összeépítési módszerét, amely nemcsak versenyképesnek, hanem gazdaságosabbnak is bizonyult a hagyományos ollóscsapos és kombinált megoldásoknál.

57. ábra. Ollóscsapos és kontraprofilos ablak sarokkötés

18. PARKETTAGYÁRTÁS

Az FVM 1998 évi adatai alapján az országban 3,2 millió m² parketta készült, ebből 1,7 millió m² volt az export. A gyártott mennyiség 20%-át a csaphornyos, 50%-át a háromrétegű szalagparketta tette ki. Domináns fafaj volt tölgy, majd a bükk, de már megjelent a cser és az akác is. A faparkettáknak a hazai piacon versenytársa akadt: a padlószőnyeg, mellett a laminált parketta alacsonyabb árával. Ebben a

versenyben csak azok a gyártók tudtak talpon maradni, fejleszteni, amelyek vertikumban dolgoztak, vagy tőkeerős nagyvállalathoz tartoztak. Megszűnt a Drávparkett (Barcs) a Homparkett (Hosszúhetény) és a Mecsekparkett (Pécs).

A vizsgált időszak legjelentősebb újdonságai:

- a kétrétegű készparketta
- a pattintással összeilleszthető szalagparketta
- a fokozottabb kopásállóságú, és baktériumölő felületkezelés, a nanotechnológia alkalmazása

A Fagosz Parketta Tagozatának 2004. évi adatai alapján az országban 14 helyen gyártottak parkettát. 12 helyen hagyományos csaphornyost, három helyen szalagparkettát, hét helyen svédpadló készült, három gyártónál kétrétegű. Lamella parkettát négy cég, iparit három gyártott, míg intarzia parkettával két gyártó, mozaik parkettával egy cég foglalkozott.

53

A legjelentősebbek:

Bakonyerdő Zrt. Zalahalápi Parkettagyára – Befag Parkett Kft. – Zalahaláp

A hagyományos és szalagparketta gyártóhelyen a 2004-2005 években megszüntették csaphornyos parketták gyártását és a korszerűsítés eredményeképpen évi 700 ezer m² készparketta készítésére álltak át.

2007-ben a hazai gyártók között először alkalmazták az önzáró Pan-Loc rendszerű pattintással lerakható készparketták gyártását. 2011-ben újabb fejlesztés a gyártókapacitást 1 millió m²-re növelte, majd 2012-ben a felületkezelésben meghonosították az ezüstionos nanotechnológiát, növelve a lakkréteg kopásállóságát és baktériumölő tulajdonságát.

58. ábra. Készparkettagyártó csarnok részlet

A cég két ízben kapta meg a Magyar Termék Nagydíjat, 2019 decemberétől működik Befag Parkett Kft. néven.

Graboparkett Parkettagyártó Zrt. -Kecskemét

Az ÉPFKA Kecskeméti Parkettagyárát 1997-ben a műanyaggyártó győri Grabplast Rt. vásárolta meg. A tulajdonos fokozatosan megszüntette a tömörfa padlóburkolatok gyártását, fejlesztette a szalagparketta termelést. A 2000 és 2004. évi rekonstrukció eredményeképpen évi 2 millió m²-re növelte a szalagparketta mennyiségét.. Itt a csaphornyos megoldás mellett az önzáró Loc profilt is alkalmazzák.

A Grabo Jive névre keresztelt készparketta magas kopásállóságú nanoprotektoros fedőréteggel készül. 2004-től. Angliában a termék megkapta a Flooring industrial Awards (Év parkettája) kitüntetését.

SEFAG Zrt. Csurgói Gyár – Csurgó

A cégnél évente 25-27 ezer m³ hengeresfát dolgoznak fel. A 2008. évi gazdasági válság után a hangsúly készparkettáról a félkész termékek, ill. alkatrészek gyártására tevődött át. Ennek keretében építették ki parketta fedőréteg gyártó kapacitásukat, 2014-től hárs ceruzalapkát gyártanak, exportálnak.

19. BÚTORIPAR

A 20. század második felében a bútorigipart három, többtelephelyes vállalat a BUBIV, SZKIV és TISZA, valamint a megyei (volt tanácsi) bútorgyárak és a fa- bútorigipri szövetkezetek képviselték. Ez a struktúra a század végén felbomlott, a nagyvállalatokat feldarabolták, egyes bútorgyárak privatizáltak,, magán, ill. külföldi tulajdonba kerültek,, vagy fel is számolták. A 21. században külföldi szakmai befektetők felújítottak, és új gyárakat is létesítettek: Ada, Kanizsa Trend, Nova, Sitform; ezek többségében a kézimunka igényes kárpitozott bútorokat készítik. .

A uniós csatlakozáskor az országban több, mint 4 000 bútorigipari, zömében mikro- és kisvállalkozás működött. Említésre érdemes, hogy kialakulóban van egy olyan designer kisvállalkozási kör, akik formaterveik, egyedi megrendelés alapján saját vállalkozásban készítik bútoraikat.

A hazai bútorigipart legnagyobb kihívását konyhabútoroknál először az olasz, majd általában a lakossági bútoroknál az olcsó lengyel széria bútorok jelentették, amelyekkel a hazai bútorigipartók sokszor nem tudták felvenni a versenyt.

9. táblázat Bútoripar főbb adatai

**A bútorgyártás főbb adatai
2009 és 2014 között**

Év	Cégek száma db	Nettó árbevétel M Ft	Mérleg szerinti eredmény M Ft	Alkalmazotti létszám fő
2009	2 770	158 819	-1 057	19 371
2010	2 830	155 354	566	18 239
2011	2 823	160 156	1 353	18 373
2012	2 818	166 983	1 276	18 059
2013	2 774	140 437	3 038	16 038
2014	2 675	15 700

A FAGOSZ Fatáj-online évente tette közzé a TOP 100 bútorgyártók listáját, Ebből az első harminc:

10. táblázat. Bútorgyártók

Bútorgyártók 2010, 2019

Cég neve	Székhely	Árbevétel M Ft 2010	Árbevétel M Ft 2019	Hely 2010	Hely 2019
Swedwood/IKEA (NL)	Sopron	14 424	11 517	1	3
ADA Hungaria (AT)	Körmend/Nova	9 487	16 478	2	4
INTERFA (DE)	Szany/Rétság	9 083	17 973	3	1
Kanizsa Trend* (DE)	Nagykanizsa	6 322	6 704	4	5
ASS/Duocor (DE)	Makó	4 179	5 580	5	7
Sitform (DE)	Győr	3 909	5 928	6	6
Nova /ADA (AT)	Körmend	3 707	16 476	7	2
Sinia (BE)	Salgótarján	2 695	3 401	8	12
Billerbeck (CH)	Budapest	2 400	2 319	9	15
Antipode/Leolux* (NL)	Szolnok	2 151	1 197*	10	35
Gyulai Fa Fém	Gyula	2 117	3 522	11	11
Roba Tisza (D)	Csomgrád	1 905	1 922	12	21
Alex Fém bútór	Zsámbék	1 808	3 217	14	13
Linea	Győr	1 292	2 782	16	...
Délity Bútor	Nemesnádudvar	1 292	2 032	17	20
Antares (LU)	Szatymaz	1 269	2 280	18	16
Divian Megafa	Nyíregyháza	1 340	4 575	19	9

10. táblázat folytatása

Cég neve	Székhely	Árbevétel M Ft 2010	Árbevétel M Ft 2019	Hely 2010	Hely 2019
Nett Front	Mezőberény	1 070	1 721	21	23
Cardo Bútor (ISR)	Győr	914	1 643	22	25
Sprenger (CH)	Cserkút	909	827	23	42
Garzon Bútor	Székesfehérvár	881	2 163	24	17
Lechner	Budapest	847	1 258	25	...
Sandra Design Kárpit	Mátészalka	842	758	26	49
Dietiker/SCC (CH)	Eger	839	546	27	47
Divina Mega	Szeged	775	1 932	28	20
Csercsics Faipar	Torony	771	1 026	29	37
Balaton Bútor	Veszprém	723	1 703	30	24

*más éves elszámolás

**2018 év

Az irodabútorok területén biztonságos kapacitás lekötést jelentett egyes bútorgyártók számára a közbeszerzési pályázatokon való eredményes szereplés..

A jelentősebb bútorgyárak :

Balaton Bútorgyár Rt.. – Veszprém

Balaton Bútor Kft. -Budapest

A cég a bakonyi erdők fájából építkezik, tölörfa, valamint rétegelt-hajlított elemek formájában. Fő profilja a szék- és az asztalgártás. Technológiai folyamatában megtalálhatók a legkorszerűbb CNC megmunkáló központok és a robottechnika is. A közbeszerzési pályázatok rendszeres résztvevője, nyertese. A hazai Galmorous Kft. tulajdona.

59. ábra. Étkező garnitúra . Forrás: Balaton Bútor. Catalogue

Cardo Bútor- és Matracgyártó Kft – Győr

Az izraeli tulajdonban lévő cég amerikai know-how alapján a rugós matracok gyártására szakosodott az induló kategóriáktól kezdve egészen a luxus minőségű matracokig. A cég 2013 óta számos nemzetközi szállodalánc szállítója.

A matracokban kettős tölcsérrugók mellett természetes anyagokat; kókuszrostot, pamutot, az eukaliptusz rostokból készített Tencel szövetet, hideghabot és latexet építenek be. Egyes matracokban a mag hosszirányban 3-5-7 anatómiai, zónár osztott, ezáltal fekvéskor a nehezebb testrész jobb alátámasztást kap.

57

69. ábra. Ágy és matrac (Cardo)

Garzon Bútor Zrt. és cégcsoport – Székesfehérvár

A cég által gyártott (PVC fóliával borított) lakossági bútorok keresletének csökkenésével termékszerkezetet váltottak a közületi, főleg irodabútorok irányába, majd hazai gyártókkal társulva eredményesen vett részt a közbeszerzési pályázatokon. A következő lépés a hazai és külföldi objektumok fővállalkozásban való berendezése.

A cégcsoport számos referenciája közül megemlíthető a Budapesti Rendőrpalota bebútorozása, valamint a Pécsi Kodály Zenei Központ belsőépítészeti berendezése

70. ábra. Garzon irodabútor

Kanizsa Trend Kft. – Nagykanizsa

A Kanizsa Bútorgyár Kárpitos üzeméből megalakult vállalkozás a Steinhoff Trend Design cég tulajdonába került át. A belföldi piac bővítése mellett át kellett állni a nyugat-európai igényeket kielégítő termékek gyártására.

A cég 2006-ban 40 ezer komplett garnitúrát állított elő. „Andante” nevű olasz kikészítésű és színezett bőr bevonatú termékei 30 országban tették ismertté. Az utóbbi években a terméktervezéstől rendelésállomány kezelésén át a késztermék kibocsátásáig bevezetett gyártásprogramozás, különösen a bevonóanyagok digitális nyomon követése már előre vetíti 4.0 ipari forradalom elemeinek alkalmazását.

71. ábra. Andante bőr garnitúra

Mezőkövesdi Bútoripari Kft – Mezőkövesd

A cég már a 2000-es évek elején a hazai gyártókközül elsők között célozta meg a nyugat-európai piacokat: üzletláncokat, a Mercedes. autógyárat.. Gyártóberendezései között 3 db CNC megmunkáló központ található.

A 2019-ben megálmodott „Ukitchen.eu” konyhabútorukat az International Möbelmesse Köln vásáron a leginnovatívabb konyhamárkának minősítették.

59

72. ábra. Ukitchen konyhabútor összeállítás

Plydesign Kft. – Veszprém

A Licit kft.-nél alkalmazott idompréselt rétegelt-hajlított technológiára alapozva alakult ki a formatervezett ülőbútorokat gyártó cég neve. A Kerékgyártó András által tervezett „Patrol” termékcsalád megállja helyét a nagy igénybevételű közösségi terekben, a hazai és külföldi piacokon egyaránt.

73. ábra. Patrol székcsalád

Sellaton Design Bútoripari Rt. – Debrecen .

Az 1907-ben alapított, hazai tulajdonban lévő gyár gazdag gyártási és formatervezési hagyományokkal rendelkezik. Az országban egyedül alkalmazza a tölgyfa lécek melegen hajlítását, majd ezekből ülőbútorok készítését a külföldi és a hazai piacra egyaránt.

74. ábra. Sellaton ülőbútorok

A bútorszakmából a számos sikeres designer, vállalkozó közül nem lehet kihagyni a legismertebb bútortervezőt, Vásárhelyi Jánost, valamint az egyedi szoborbútorokat készítő Sprok Antalt.

Vásárhelyi János – Szentkirályszabadja

Az erdélyi származású, asztalosipari gyakorlattal is rendelkező bútortervező évekig dolgozott a Balaton Bútorgyárnál, majd a Sellatonnál. tervezője. Gazdag munkássága számos ismert bútor sorozatgyártását eredményezte: Rotonda székcsaládját 1983 óta gyártja a Balaton Bútorgyár. Tervei alapján készült ülőbútorokat külföldön is elismerik, vásárolják.Életét, munkásságát Tasnády Attila örökítette meg kö2010-ben kiadott könyvében

75. ábra. Lilly fotel. Nívódíjas ipari forma 2002-ben

Sprok Antal – Nagykovácsi

A faipari mérnök 1977 óta önálló vállalkozásban tervezi és készíti tömbösített rétegelt fából sajátos ihletésű faragott-színezett emberi és állati alakjait, amelyek kellő humorral és fintorral megalkotva általában fiókos szoborbútorként jelennek meg. Alkotásainak alapanyaga hazai lombos, valamint exota fából kerül ki. Munkáiról két saját kiadású albuma is megjelent (2004, 2014).

61

76. ábra Óma

20. . KERESKEDELEM

Fakereskedelem

A hazai fakereskedelemben a rendszerváltoztatásig a fenyőfa és a lap-
lemezforgalom nagyobb része az ERDÉRT Fakereskedelmi és Fafeldolgozó
Vállalaton, majd Rt.-n keresztül bonyolódott, míg a fabehozatal bonyolítója a
Lignimpex Külkereskedelmi Vállalat volt.

A 2000-es évektől számos fakereskedelmi vállalkozás jött létre .A Fatáj-online-ban
közzétették a TOP 20 listát, amelyben fakereskedelemmel 75 főt foglalkoztatott és

45 659,7 M Ft árbevételt ért el. A szaksajtóban legtöbbet ERDÉRT-ről, ill. utódcégeiről olvashattunk. Említésre érdemes a Zatyk Faáruház fejlődése, termékválasztékának bővülése.

11. táblázat. Fakereskedők

Fakereskedők TOP 20 2015-ben

Cég	Székhely	Létszám, fő	Árbevétel M Ft
Jaf-Holz Ungarn Kft.	Dunaharaszti	185	15 558,6
Pannon Falap-Lemez Kft	Biatorbágy	24	4 588,9
ER-FA 2000 Kft.	Mór	78	3 850,2
Bohács Barkács Bt.	Érd	28	2 898,1
Grand Ács Kft.	Solymár-Esztergom	70	2 124,3
Nati Kft.	Üllő/Nyíregyháza/ Bp.	47	2 002,9
Faforg-Span Kft.	Környe	40	1 785,0
Frontalit Kft.	Vásárosnamény	21	1 507,7
Lapp- Fa Kft.	Budapest	24	1 381,0
Reglspan Kft.	Debrecen	20	1 357,5
Dimacon Trade Kft.	Szigetszentmiklós	22	1 129,8
Emhő-Baudermann Kft.	Gyula	42	1 062,8
Dekorspan Kft.	Budapest	10	943,5
Larex Trade Kft.	Budapest	25	937,2
Zsalu Kft.	Pomáz	28	853,2
Somy Kft.	Győr	15	840,8
Drongo Kft.	Budapest	6	836,4
Kiss G Faforg Kft.	Debrecen	30	708,9
ABH System Kft.	Budapest	12	657,1
NYPAN Kft.	Szombathely	17	635,7
Összesen TOP 20	Szombathely	755	45 659,7

ERDÉRT Rt., Zrt.

A cég 2009-től három különálló társasággá alakult át. Belföldön az Erdért Zrt. kereskedik, a a Tuzsér Kft., majd Rt. a fűrészáru, a gyalult áru gazdája, míg lombosáru külkereskedelemmel a Ligniwood Kft. foglalkozik.

Zatik Kereskedelmi Kft. – Budapest

A hazai családi tulajdonban lévő cég 2002-ben bevezette az online árusítást és meghírdették a „Fából mindent egy helyen” jelszó érvényesítését. A Zatik Budapesten és Budakeszin elsősorban a kisvállalkozók, asztalosok, barkácsolók faáruházát működteti; faanyagot, tömörfát, falemezt, bútortipari félkészterméket forgalmaz hazai és külföldi forrásból.

Bútorkereskedelem

A hazai bútorkereskedelem egy részét a külföldi áruházak vették át: IKEA, KIKA, JYSK, majd MaxCity, Mömax. A Magyar Bútor Galériát a Magyar Bútor és Faipari Szövetség 7 bútorgyárral 2011-ben nyitotta meg Budapesten.

A Fatáj-online tette közzé a TOP 20 (2015) listát, amely szerint a 20 cég 124 627 Mft árbevételt ért el.

12. táblázat Bútorkereskedők .

63

9. táblázat

TOP 20 Bútorkereskedőkből 2015-ben

Cég	Székhely	Árbevétel M Ft
IKEA Lakberendezési Kft. (NL)	Budapest	47 012
JYSK Kereskedelmi Kft. (DK)	Budapest	26 271
KIKA Lakberendezési Kft.		23 479
MMXH Lakberendezési Kft. Mö- belix, Mömax (AT)	Budapest Székesfehérvár	4 619 2 932
MBIK Zrt.	Budapest	2 447
Bigi Line Bt.	Pécs	1 783
Linea Bútor Kft.	Győr	1 773
Telmex Nowy Styl Kft. (PL)	Szentendre	1 685
Blue Business Kft.	Budapest	1 313
Rotie Kft.	Tata	1 254
Kinnarps Hunnia Kft. (SE)	Budapest	1 085
Kápolnai Kft.	Ózd	1 016
Wanzl Kft. (DE)	Budapest	982
IBC Orbán Kft.	Budapest	807
Balla Bútor Kft.	Alsózsolca	688
Főnix Bútorszalon Kft.	Szombathely	664
Bütorex Kft.	Budapest	661
Basic Collection Kft. (CY)	Budapest	628
RS Bútor Kft.	Budapest	574
Összesen		121 624
Bútorpiac (KSH kisker)		124 627

Faipari gép- és szerszámkereskedelem

A faipari gépek kereskedői általában egy, vagy több külföldi; német, olasz cég gépeit, berendezéseit forgalmazzák, egyre inkább vállalva azok szervizét, javítását. A

gépkereskedők saját, vagy kapcsolt szolgáltatásként szerszámokat, utóbb szoftvereket is forgalmazznak.

Az ismertebb hazai gépkereskedő cégek

Anest Kereskedőház	-	Göd
Continental Wood Kft	-	Budapest
Csiba Kft.	-	Kőszeg
Fagépszer Kft.	.	Kecskemét
Greenteam Kft.	-	Szombathely
Kentech Kft.	-	Budapest
Lignomat Kft.	-	Szombathely
Nestro Hungária Kft.	-	Pécs
Revolutio 2000 Mérnöki Kft-		Zalaegerszeg

21. KIÁLLÍTÁSOK ,DÍJAK

Az 1990-es évek után fellazult az addig állami szervező intézmények által bonyolított kiállítások rendszere, tovább szakosodott és regionális kiállítások jöttek létre. Jó példája ennek szakmánkban a Ligno Novum Faipari Szakkiállítás és Vásár Sopronban, amely az Alpok – Adria régió egyik faipari szakkiállításává vált. A külföldi szakkiállítások közül itt azokat említjük, ahol magyar kiállítók is megjelentek, és amit a magyar szaksajtó is közzé tett. .

Külföldi kiállítások

A Wohndesign – Bécs kiállításon a Sixay Furniture több alkalommal szerepelt. A Klagenfurti Holzmesse kiállításon magyar rönkbútorokat láthattunk. A Hannoveri, Ligna, valamint Kölni Möbelmesse kiállításokon a Balaton Bútorgyár, Rt., és a Sellaton Rt. állítottak ki. Emellett Sprok Antal kapott helyet a bútorkiállítás avantgarde pavilonjában. A Kanizsa Trend Kft. a Steinhoff anyacég neve alatt szerepelt, a nyugat-európai izlésvilágnak megfelelő „Andante” bőr garnitúrával. A Bio-Textima farugós matraca valódi világújdonságnak számított és sikeresnek bizonyult a Mezőbútor Kft. konyhabútora.

Hazai kiállítások

Az 1991-től indított soproni Ligno-Novum Faipari Szakkiállítás és Vásárhoz 1993-ban a Woodtech Erdészeti Szakkiállítás csatlakozott, azonban 2008-tól a rendezvény átkerült Budapestre a Hungexpo-hoz. A budapesti Bútorvilág kiállítás 2010-től inkább Otthon Design néven szerepel. A lakáskultúra nemzetközi trendjét és a hazai designerek munkáit mutatja be a Lakástrend kiállítás. A budapesti Construma Építő-

és Építőanyagipari kiállításon szakmánkból az épületasztalosipar és a faházépítők kaptak helyet. Az említettek mellett számos regionális kiállításnak lehettünk tanúi..

Díjak, elismerések

Az említett hazai kiállításon számos díjjal tüntettek ki a kiállítókat, a bemutatott termékeket. Ezek közül is kiemelkedik a Magyar Termék Nagydíj, amellyel több bútorgyártó és ablakgyártó cég is elismerést szerzett.

A számos szakmai kitüntetés között említésre érdemesek a Faipari Tudományos Egyesület által adományozott

legrégibbi a Faipar Fejlesztéséért emlékérem,
a Lugosi Armand szakírói díj,
a Szabó Dénes oktatói díj,
a Fáy Mihály életmű díj.

emellett a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara által adományozott Aranykéz emlékplakett.

Komoly eredményként könyvelhető el, hogy bútorgyártó- épületasztalos- és ácsmunkástanulóink már évek óta sikerrel szerepelnek a nemzetközi szakmai versenyeken, ahonnan számos Euroskills és Worldskills arany-, ezüst- és kiválósági érmet hoztak. el..

77. ábra. Euroskills és Worldskills érmék

Készült Tóth Sándor László. A Fafeldolgozás. Szemelvények az asztalosipar és faipar 19., és 20. századi, valamint 21. századeleji (2000- 2020) történetéből Magyarországon c. könyve (Inform Kiadó és Nyomda, 2022) alapján.

3. táblázat

Lemezipari rönk ezer m³-ben

	Tölgy	Bükk	Akác	Nyár+fűz	Fenyő	Összes
2000	7,4	39,3	3,2	39,2	0,2	95,7
2010	2,6	14,9	2,7	58,6	0,2	80,1
2019	0,8	12,2	8,4	207,7	0,3	229,3

4. táblázat

Fűrészipari rönk ezer m³-ben

	Tölgy	Bükk	Akác	Nyár+fűz	Fenyő	Összes
2000	342,2	193,1	126,7	478,7	105,2	1283,8
2010	186,2	154,9	81,5	372,2	124,9	998,8
2019	165,5	131,3	60,9	467,3	156,1	1045,1

Forrás: Fatáj online 2020. 11. 17. Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2019

6. áblázat

**A bútorgyártás főbb adatai
2009 és 2014 között**

Év	Cégek száma db	Nettó ár-bevétel M Ft	Mérleg szerinti eredmény M Ft	Alkalmazotti létszám fő
2009	2 770	158 819	-1 057	19 371
2010	2 830	155 354	566	18 239
2011	2 823	160 156	1 353	18 373
2012	2 818	166 983	1 276	18 059
2013	2 774	140 437	3 038	16 038
2014	2 675	15 700

Bútorgyártók 2010, 2019

Cég neve	Székhely	Árbevétel M Ft 2010	Árbevétel M Ft 2019	Hely 2010	Hely 2019
Swedwood/IKEA (NL)	Sopron	14 424	11 517	1	3
ADA Hungaria (AT)	Körmend/Nova	9 487	16 478	2	4
INTERFA (DE)	Szany/Rétság	9 083	17 973	3	1
Kanizsa Trend* (DE)	Nagykanizsa	6 322	6 704	4	5
ASS/Duocor (DE)	Makó	4 179	5 580	5	7
Sitform (DE)	Győr	3 909	5 928	6	6
Nova /ADA (AT)	Körmend	3 707	16 476	7	2
Sinia (BE)	Salgótarján	2 695	3 401	8	12
Billerbeck (CH)	Budapest	2 400	2 319	9	15
Antipode/Leolux* (NL)	Szolnok	2 151	1 197*	10	35
Gyulai Fa Fém	Gyula	2 117	3 522	11	11
Roba Tisza (D)	Csomgrád	1 905	1 922	12	21
Alex Fém bútör	Zsámbék	1 808	3 217	14	13
Linea	Győr	1 292	2 782	16	...
Délity Bútör	Nemesnádudvar	1 292	2 032	17	20
Antares (LU)	Szatymaz	1 269	2 280	18	16
Divian Megafa	Nyíregyháza	1 340	4 575	19	9

A 7. táblázat folytatása

Cég neve	Székhely	Árbevétel M Ft 2010	Árbevétel M Ft 2019	Hely 2010	Hely 2019
Nett Front	Mezőberény	1 070	1 721	21	23
Cardo Bútör (ISR)	Győr	914	1 643	22	25
Sprenger (CH)	Cserkút	909	827	23	42
Garzon Bútör	Székesfehérvár	881	2 163	24	17
Lechner	Budapest	847	1 258	25	...
Sandra Design Kárpit	Mátészalka	842	758	26	49
Dietiker/SCC (CH)	Eger	839	546	27	47
Divina Mega	Szeged	775	1 932	28	20
Csercsics Faipar	Torony	771	1 026	29	37
Balaton Bútör	Veszprém	723	1 703	30	24

*más éves elszámolás

**2018 év